БYХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 88 (8308) | 1957 оной апрелиин 13, суббото | Сэн 20 мүнгэн

ГҮРЭНЭЙ УРЬҺАЛАМЖА ТУХАЙ ПАРТИ, ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ДУРАДХАҺАН ХЭМЖЭЭ-ЯБУУЛГАНУУДЫЕ АРАД ЗОМНАЙ НЭГЭН ДУУГААР ДЭМЖЭНЭ

Арадай, гүрэнэй аша туһада

ЛЕНИНГРАД, апрелиин 11. (ТАСС). Ленинградай предприятинуудта, научна шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд болон дээдэ һургуулинуудта олон зоной хабаадалгатай митингнүүд болоо. Тэдэ митингнүүдтэ гүрэнэй урьһаламжа тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Кировэй нэрэмжэтэ заводой дэргэдэхи талмайда олон мянган хүдэлмэришэд, албахаагшад сугларжа, митингдэ хабаадалсаа.

—1958 онһоо эхилжэ, гүрэнэй урьһаламжа захихаяа болихо гэһэн дурадхалые Горький городой «Красное Сормово», Молотовой нэрэмжэтэ автомобильна заводуудай ажалшадай һайшаан дэмжэһэн тухай мүнөөдэр радиогоор дамжуулагдаа, хэблэлдэ толилогдоо,—гэжэ 10-дахи механическа цехын слесарь Г. М. Литвинов мэдүүлээ.

Заводто 26 жэлдэ ажаллаһан хүдэлмэрилэгшэ М. А. Федотова трибунада гаража, иигэжэ мэдүүлбэ:

— Гүрэнэй урьһаламжые түлэхын тулада манай гүрэн туйлай ехэ зөөри гаргашалдаг байгаа. Энэ зөөринь шэнэ шэнэ гэр байрануудые, һургуули, больница болон хүүгэдэй яслинуудые барихада зорюулагдаха байна. Нүхэр Хрущевой хэлэһэн дурадхалнуудые бидэнэр ехээр һайшаанабди.

Үнэн зүрхэнһөө һайшаанаб

1958 онһоо гүрэнэй урьһаламжые болюулха тухай Н. С. Хрущевой дурадхалые уншаад байхадаа үнэн зүрхэнһөө һайшаанаб. Парти, правительствымнай хараалһан энэ хэмжээн гүрэндэшье, мүн арад зондошье аша туһатай гэжэ һананаб. Юуб гэхэдэ, урьһаламжа түлэлгые 20—25 жэлдэ хойшолуулхадаа гүрэмнай шүүбэри болон түлэлгэдэ гаргашалагдаха мүнгые гэр байрануудые, хүүгэдэй ясли, амаралтын гэр барилгада хэрэглэхэ байна. Тиихэдэ бидэнэр, хүдэлмэришэд урьһаламжа захихаяа болиходоо салингаа гар дээрэ сэбэр мүнгөөр абадагшье болохо байнабди.

Энэ жэлдэ һүүлшын урьһаламжа захилга болохо байна. Тиимэһээнь арадайнгаа ажахые хүгжөөлгэдэ өөрынгөө хүдэлмэришэ гараар олоһон мүнгэеэ гамнангүйгөөр Эхэ орондоо урьһалха хүсэлэнтэйб. Ерэхэ 1958 онһоо урьһаламжа захилгые болюулха, урид захигдаһан урьһаламжа түлэлгые 20—25 жэлээр хойшолуулха тухай дурадхалые Горьковско, Арзамасска, Кировскэ областьнуудай, Марийска, Мордовско, Чувашска АССР-нүүдэй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй суглаанда хабаадагшад һайшаан дэмжэбэ. Би энээниие мүн һайшаанаб.

Д. Дармаев, ПВЗ-гэй паровозо-механическа цехын харуулдагша.

Комбинадайхид барандаа дэмжэбэ

Апрелиин 12-то Улан-Удын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй митинг болобо.

1958 онһоо гүрэнэй урьһаламжа захилгые болюулха, урдань сахигдаһан урьһаламжануудай түлбэриие 20—25 жэлээр хойшолуулха тушаа КПСС-эй ЦК-гэй, Советскэ правительствын үмэнэһөө нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн дурадхал тухай КПСС-эй Улан-Удын Пригороднэ райкомой секретарь нүхэр Оглоблин митинг дээрэ хэлэбэ. Саашань үгэ хэлэгшэ парти, правительствынгаа хараалһан энэ шухала хэмжээе «Красное Сормово» заводой, Молотовой нэрэмжэтэ автозаводой коллективүүдэй, мүн Горький городто болоһон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшадай халуунаар дэмжэһэн тухай тогтоо.

—Эхэ оронойнмай түүхэдэ элдэб бэрхэшээлтэй үе тохёолдоһон байна,—гэжэ консервын заводой слесарь нүхэр Быков хэлэбэ. — Жэшээнь, ороноо индустриализацилха, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэшье гүрэмнай капиталистнуудһаа туһаламжа эреэгүй. Советскэ хүнүүд гүрэнэй урьһаламжа захижа, парти, правительствынгаа табиһан зорилгые бэелүүлгэдэ ехээр туһалһан байна. Мүнөө оронойнмай социалистическэ экономикын гүйсэд хүгжөөд байхада саашадаа урьһаламжа захилгые болюулха гээшэ тон зүбтэй. Тиимэһээ би «Красное Сормово» заводой болон бусад область, республиканuудай ажалшадтал адли энэ дурадхалые һайшаанаб.

Тэрэшэлэн комбинадай мал үүсэлдэг цехын үнинэй хүдэлмэришэн нүхэр Докукин урьһаламжа тухай парти, правительствынгаа хараалһан хэмжээ-ябуулгые һайшааба. Митингдэ хабаадагшад 1958 онһоо урьһаламжа захилгые болюулха, урид захигдаһан урьһаламжын түлбэриие 20—25 жэлээр хойшолуулха дурадхалые нэгэн дуугаар дэмжэбэ.

Н. Святогор.

Албаниин Арадай Республикын Правительственно-партийна делегаци Москва ерэбэ

Советскэ Правительствын, КПСС-эй Центральна Комитедэй хани барисаанай уряалаар Албаниин Арадай Республикын Правительственно-партийна делегаци апрелиин 11-дэ Москва ерээ.

Аха дүү албан арадай түлөөлэгшэдые москвагайхид үнэн зүрхэнһөө хани халуунаар угтаа. Советскэ столицын Киевскэ вокзал тээшэ ошоһон үйлсэнүүд энэ үдэр һайндэрэйхеэр гоёогдонхой байгаа. Москвагай предприятинуудай хүдэлмэришэд болон албахаагшад, министерствонүүдэй болон ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд, Москвада байдаг дипломатическа корпусуудай гэшүүд, Албаниин Арадай Республикын посольствын хүдэлмэрилэгшэд, советскэ болон хариин гүрэнүүдэй журналистнууд айлшадые угтахаяа вокзал дээрэ сугларaa.

Нүхэд Н. А. Булганин, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, Н. С. Хрущев, Д. Т. Шепилов, П. Н. Поспелов, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. А. Яснов, СССР-эй Министрнүүд болон тусхай тушаалта бусад хүнүүд вокзал дээрэ ерээ.

Киевһээ ерэһэн поезд перрондо дүтэлнэ. Советскэ правительствын, Коммунистическэ партиин хүтэлбэрилэгшэд айлшадые халуунаар амаршалжа, тэдэнтэй хани ёһоор гараа барилсана.

Албаниин Арадай Республикын Правительственно-партийна делегациин составта—Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Мехмет Шеху (делегациие хүтэлбэрилэгшэ), Албаниин ажалай партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Арадай суглаанай Президиумэй гэшүүн Энвер Ходжа, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Гого Нуши, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин Түрүүлэгшэ Спиро Колека, Албаниин ажалай партиин Центральна Комитедэй секретарь Рита Марко, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Бехар Штюла, Гэгээрэлэй ба Культурын министр Рамиз Алия, Албаниин Арадай Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Михаль Прифти гэгшэд ороно.

Делегациин ерэһэнэй хүндэлэлдэ вокзалай перрон дээрэ хүндэлэлэй харуул жагсаагдаһан, Албаниин Арадай Республикын болон Советскэ Союзай Гүрэнэй гимнүүд наадагдаһан байна.

Албаниин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Мехмет Шеху вокзалай перрон дээрэ үгэ хэлэжэ, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Һүүлээрнь Албаниин Арадай Республикын Правительственно-партийна делегациин гэшүүд, Советскэ гүрэнэй ажал-ябуулагшад Москвагай олон ажалшадаар амаршалагдан вокзал шадарай талмай дээрэ гараад, автомашинада һуужа город тээшэ ябаба.

(ТАСС).

Советскэ Союзай болон Албаниин Арадай Республикын Правительственно-партийна делегацинуудай хоорондо хэлсээн болобо

Советскэ Союзай Правительственно-партийна делегаци Албаниин Арадай Республикын Правительственно-партийна делегацитай апрелиин 11-дэ Москвада, Кремль соо хэлсээ хэжэ эхилээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшонор А. И. Микоян болон М. З. Сабуров, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-һээ Албаниин Арадай Республикада байдаг Онсо ба Бүрин Эрхэтэ Посол В. И. Иванов советскэ талаһаа хэлсээндэ хабаадаа.

Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Мехмет Шеху, Албаниин ажалай партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Арадай суглаанай Президиумэй гэшүүн Энвер Ходжа, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Гого Нуши, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин Түрүүлэгшэ Эпиро Колека, Албаниин ажалай партиин Центральна Комитедэй секретарь Рита Марко, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Бехар Штюла, Гэгээрэлэй ба Культурын министр Рамиз Алия, Албаниин Арадай Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг Онсо ба Бүрин Эрхэтэ Посол Михаль Прифти гэгшэд Албаниин талаһаа хэлсээндэ хабаадаа.

Н. А. Булганин хэлсээнэй эхилхэһээ урда Албаниин Арадай Республикын Правительственно-партийна делегациие болон тэдэнээр дамжуулан аха дүү албан арадые халуунаар амаршалаа. Албаниин Арадай Республикын Правительственно-партийна делегациин Советскэ Союзда ерэхэ уряалай түлөө, хани халуунаар угтаһанай түлөө, Советскэ правительствода болон КПСС-эй ЦК-да Мехмет Шеху гүнзэгы баясхалан хүргөө.

Удаань хэлсээндэ хабаадагшад хоёр оронуудай һонирхожо байгаа асуудалые бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэжэ эхилээ.

Советскэ Союзай болон Албаниин Арадай Республикын хоорондохи ахадүүгэй харилсаае саашадань хүгжөөхын тулада шухала удхашанартай байһан политическэ ба экономическа асуудалнуудаар хэлсээндэ хабаадагшад нүхэдэй ёһоор һанамжаяа хэлэлсээ. Хэлсээндэ хабаадагшад мүнөөнэй уласхоорондын байдалай зарим асуудалнуудаар мүн лэ һанамжаяа андалдаа.

Хэлсээн үнэн зүрхэнэй, ахадүүгэй оршон байдалда үнгэрөө.

Хэлсээнэй үедэ бүхы хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар гүйсэд нэгэн һаналтай байһаниинь элирээ. Делегацинуудай заседанинууд дээрэ хаража үзэхын тулада, тусхай дурадхалнуудые бэлэдхэхыень хоёр делегацинуудай экспертнүүдтэ даалгаха гэһэн шиидхэбэри баталан абтаһан байна.

Хэлсээн үргэлжэлхэ юм.

Хурьгадаа бултыень бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ

Хонин ажалые дам саашадань хүгжөөхын, ноһо, мяха ехээр абахын түлөө үнэнөөрөө оролдожо байһан колхозуудта мүнөө жэлдэ түл олоор абтажа, гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулагдажа байна. Шэнэ түл абалгада урдаһаа һайса бэлдэжэ, хони хурьгадай байра байдалые зохидоор түхеэрһэн, малые зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалжа, эдеэлүүлжэ байһан колхозууд, фермэнүүд лэ эгээл һайн үрэ дүн харуулна. Тэдэнэй дундаһаа Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозые жэшээ болгон харуулая. Энэ колхоз аймаг соогоо малаар эгээл олон, эгээл ехэ ажахы гэжэ республика соо мэдээжэ болонхой. Эндэ мүнөө жэлдэ олон хонид хурьгалжа байна. Олонхи хонидынь үбэл эртэ хурьгалаа. Колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыдепов, партийна организациинь секретарь нүхэр Санжиев) урда жэлнүүдэйнгээ алдуунуудһаа һургаал абажа, мүнөө жэлэй түл абалгада онсо анхарал хандуулжа, хони, хурьгадай байрые зоотехническэ заабариин ёһоор, сагаа соонь һайнаар бэлдэһэн байна. Тэрэнэй ашаар хурьгад Кошарно-базова түрүү аргаар түлжүүлэгдэжэ, һайнаар харууһалагдажа байнхай. Тиин энэ колхоздо эртэ, оройшье гараһан хурьгадынь мүнөө һайнаар түлжэжэ байна. Эндэ оройдоол хоёр хурьган гарзалаа. Тэрэшэлэн Уланай сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хурьгад гарзагүйгөөр ондо орожо байнхай. Шэнэ түл һайнаар абажа байһан иимэрхүү жэшээнүүдые мүн Баргажанай ондоошье колхозуудһаа, тэрэшэлэн Бичурын, Иволгын, Тарбагатайн аймагуудһаа харуулжа боломоор.

Эдэ аймагуудай колхозуудай жэшээ дээрэһээ харахада хурьгадые имагтал һайн байрада байлгажа, зүбөөр харууһалбал лэ гарза хоролто болохогүй байһаниинь элирнэ. Харин тиихэдэ түл абалгада харюусалгагүйгөөр хандажа, хурьгадые муугаар харууһалһан дээрэһээ республикын зарим аймагууд, колхозууд нарай малаа олоор хорооно. Хонидоор олон Хориин аймагта (КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Цыжипов, аймгүйсэдкомойнь түрүүлэгшэ нүхэр Рудаков) түл илангаяа олоор үхэжэ байна. Эндэ гансахан март соо тон олон хурьган гарзалба. Энэ аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо бүришье бэрхэшээлтэй байдал тохёолдонхой. Ушарынь, хони, хурьгадайнь байра эндэ тон муу. Хурьгадые ехэ шиигтэй, нойтон, тон муу байрада байлгана, муугаар харууһална. Энэл шалтагаанһаа боложо, эндэ хурьгад гарзална. Теэд, тус колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Борисов), партийна организаци (секретаринь нүхэр Плешков) шэнэ түлэй үхэлгые шууд түргэн болюулха тушаа эрид хэмжээ абахын орондо, харин хурьгад имагтал үбдэжэ гарзална гэһэн шалтаг барина. Мүн тус колхозтой хаяа хадхажа һуудаг Хориин МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд хурьгадые абархын түлөө хүсэд оролдолго гарганагүй, тэндэхи хонишодто туһаламжа үзүүлнэгүй.

Хориинхидтай хүршэ Яруунын аймагта хурьгад мүн лэ элоор хоролтодо орожо байна. Эндэ жэлэй эхинһээ хойшо айхабтар олон хурьган үхөө. Эндэхи Карл Марксын, Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудта түл абалга бүришье хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэнэ. Һүүлэй үедэ эдэ колхозуудта олохон хурьгад гарзалаа. Тэрээнэй шалтагааниинь юуб гэхэдэ, үнөөхил хориинхид шэнги хурьгадай байра, харууһан муу байха юм.

Хурьгадай иигэжэ гарзалха ябадалые дары болюулха тушаа эрид хэмжээ абаха саг тулаа. Нютагуудтахи партийна, советскэ организации, МТС, совхозуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй болон мэргэжэлтэдэй, бүхы хонишодой зорилго юуб гэхэдэ, хони хурьгадай байрые дары түргэнөөр таатай зохид болгохо, харууһалга һайжаруулха, зүбөөр эдеэлүүлхэ, тиихын тулада отара, фермэнүүдтэ эрхим хүнүүдые шэлэжэ эльгээхэ, зоотехническэ заабаринуудые наринаар сахиха ябадал туйлаха болоно. Зарим отарануудта үбшэн хурьгадые элүүр хурьгадтай хамта байлгажа байһан баримтанууд үзэгдэнэ. Иимэ ушарые тэсэжэ болохогүй. Хурьгадые элдэб үбшэнһөө һэргылхын тулада зооветеринарна мэргэжэлтэдтэ ходо харуулжа байха, тиин жаахашье һэжэглэгдэһэн хурьгадые илгаад, ондоо байрада оруулжа, тэрээндэ тусгаар анхарал хандуулха хэрэгтэй. Колхозууд, МТС-үүд, совхозуудай зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө үүргэ болон харюусалгые мэдэржэ, мүнөө үедэ—нарай мал абажа, түлжүүлжэ байһан үедэ илангаяа һэргэлэнгыгээр хүдэлхэ, отара, фермэнүүдээр ходо ябажа, малшадтай халуун барисаатай байха, тэдэнэрые зоотехническэ заабаринуудтай, түрүү дүй дүршэлтэй танилсуулха уялгатай. Тиихэдэ нарай малай байрые һайн болгохо, харууһалга, эдеэлүүлгые зүбөөр эмхидхэхэ тушаа мал ажалай мэргэжэлтэдэй эрилтэ, заабаринуудые колхозууд, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд дары сагтань дүүргэхэ ёһотой.

Бүхы советскэ арадтаал адли манай республикын ажалшад энэ жэлдэ хоёр неделиингээ салингаар урьһаламжа захиха, харин 1958 онһоо эхилэн, урьһаламжа бэшүүлхэеэ болихо, мүн облигацинуудай сэнгыень түлэхэ болзорые хойшолуулха тухай КПСС-эй ЦК-гэй, Советскэ правительствын зүгһөө нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн дурадхалые айхабтар ехэ баяртайгаар угтажа, бүримүһэн һайшаагаад, Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые бүри ехээр бэхижүүлхын түлөө саашадаа улам эршэтэйгээр хүдэлхэбди, парти, правительствынгаа халуун анхарал оролдолгые бодото хэрэгүүдээр харюулхабди гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлнэд. Ажахын, политическэ иимэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлжэ байһан манай республикын ажалшад, тэрэ тоодо мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд нэгэшье толгой мал, нарай түл хороонгүй ондо оруулхын түлөө бүхы хаба шадалаа гаргаха байһаниинь мэдээжэ. Тиихэдэ аймагуудай партийна, советскэ организации мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэлые дэмжэхэ, тэдэнэртэ али болохоор туһалха ёһотой.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...хти Ганифа Оглы Гусейн-Заде гэгшэдэ Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ фашистска эзэмшэдтэ эсэргүүсэн наһа бараһан ...хти Ганифа Оглы Гусейн-Заде гэгшэдэ баатаршалга гаргаһанайнь түлөө Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1957 оной апрелиин 11.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...лициин младша лейтенант А. С. Фоменкые „Улаан Одоной" орденоор шагнаха тухай

Албан хэрэгээ жэшээтэ һайнаар үргэһэнэйнь түлөө милициин младша-лейтенант Фоменко Александр Степановичые «Улаан Одоной» орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1957 оной апрелиин 11.

«Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань улам һайжаруулха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые манай республикын ажалшад зүбшэн хэлсэжэ байна. Улан-Удын Ленинэй орденто ПВЗ-гэй цехүүдээр нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан суглаанууд үнгэргэгдэнэ. Энэ суглаанууд дээрэ заводой зарим цехүүд болон таһагуудые нэгэдхэхэ тухай дурадхалнууд оруулагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: паровозой мөөрэй цехын хүдэлмэришэдэй суглаан. Цехын начальник Б. А. Брянский үгэ хэлэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

ЭЛИДХЭЛШЭД БА ПРОПАГАНДИСТНУУДТА ТУҺАЛАМЖА

Социалистическэ революци тухай Ленинэй теори

Марксизмын хүгжэлтэдэхи шэнэ үе В. И. Ленинэй нэрэтэйнь холбоотой юм. Ленинизм хадаа уласхоорондын хүдэлмэришэнэй бүхы хүдэлөөнһөө эшэ үндэһэтэй интернациональна һургаал мүн.

Ленинизмын агуухэ сурталнууд коммунизм байгуулжа байгша Советскэ Союзай арадуудай гайхамшаг хэрэгүүд ба габьяата баатаршалганууд дотор, шэнэ, социалистическэ байдал амжалтатайгаар зохёожо байгаа агуухэ хитад арадай, мүн арадай демократиин ондоо оронуудай ажалшадай хэрэгүүд ба баатаршалганууд дотор бэелэн манданхай. Ленинизмын зориг бадаруулагша үзэл сурталынь уласхоорондын пролетариадай ухаан мэдэрэлдэ гүнзэгыгөөр нэбтэрэн ороод, дэлхэйдэхинэй түүхын хүгжэлтэдэ ехээр нүлөөлжэ байна. Ленинизм хадаа бүхы оронуудай коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай мэдэлдэ байдаг үнэн зүб, шалгармал зэбсэг болоно.

I.

Социалистическэ революци тухай Ленинэй теори уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй асари ехэ туйлалта мүн. Энэ теори капиталистическэ богоолшолгоһоо сүлөөрхын түлөө, социализмын түлөө тэмсэлэй үргэн замые бүхы оронуудай пролетариат болон ажалшадта нээжэ үгөө.

Научна коммунизмын эхи табигша Маркс, Энгельс социалистическэ революци тухай гол һургаалнуудые анха түрүүн тодорхойлон найруулһан юм. Эдэнэр капиталистическэ обществын хүгжэдэг хуули ёһонуудые бүхы талаарнь, гүнзэгыгөөр шэнжэлэн, капитализмын зайлашагүй хосорхо байһые, нитын шэнэ байгуулалтаар—коммунизмаар тус обществын һэлгэгдэхэ байһые шэнжэлхы ухаанай үндэһөөр тайлбарилан тодоруулһан юм.

В. И. Ленинэй агуухэ аша габьяань юуб гэхэдэ, социалистическэ революци тухай Маркс, Энгельсын сэсэн мэргэн бодолые саашаданнь хүгжөөһэн, марксизмын һургаалые түүхын шэнэ оршон байдалда, пролетариадай ангиин тэмсэлэй шэнэ эрхэ байдалда тааруулһан шэнэ тодорхойлгонуудаар, тобшололнуудаар баяжуулһан байна. В. И. Ленин капитализмын хүгжэлтэдэхи шэнэ шатые—империализмые марксистска литературада анха түрүүн научна гүн гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, тэрэнэй гол зүршэлдөөнүүд ба ёһо гуримуудые элирүүлһэн, империализм гээшэ капитализмын хүгжэлтэдэхи дээдэ, һүүлшын шата, социалистическэ революциин болуутай байһан үе мүн гэжэ тодоруулһан байха юм.

Нитын, экономическа ёһо гурим байһан капитализм өөрынгөө үе наһые бараад, хосорон барагдаха хуби заяагаа бэлдээ. Империализмын үе—һандаран һалуутай байһан капитализмын үе мүн, империализм гээшэ хүн- түрэлтэнэй хүгжэлтэдэ тон хархис муухайгаар һаад тойбо татадаг шата болоо гэжэ Ленин элирүүлээ.

Гэхэтэй хамта, империализм «зүндөө уналгын гуримаар», арад түмэнэй тэмсэлгүйгөөр, пролетариадай революцигүйгөөр түүхэдэхи хүгжэлтын замһаа зайсахагүй гэжэ Ленин заадаг байгаа. Харин II Интернационалай оппортунистнууд империализм ямаршье тэмсэлгүйгөөр, пролетариадай революцигүйгөөр замһаа зайсаха гэдэг һэн, баруунай социалистнууд мүнөөшье тиигэжэ баталан хэлэдэг байһаар. Арад түмэндэ айхабтар харша капиталистическэ байгуулалтые аршалан хамгаалха зорилгоор, эзэрхэг шунахай буржуйнар эгээн галзуу ааша гаргаха байха гэжэ Ленин заагаһан юм. Ангиин тэмсэл соогуур лэ, пролетарска революциин илаһанай эсэстэл капитализм хүлһөө буужа болохо байна.

Буржуазно-демократическа революциие социалистическэ революци болгожо саашаданнь хүгжөөхэ тухай һургаал социалистическэ революци тушаа Ленинэй теориин тон шухала заабаринуудай нэгэн болоно. Энэ теоринь марксизмын олон тоото дайсадта эсэргүү—II Интернационалай оппортунистнуудта, меньшевигүүдтэ, троцкистнуудта, бусад ревизионистнуудта эсэргүү тэмсэл дотор бүрилдэн гараһан байна.

Буржуазна ба социалистическэ революцинуудай хоорондо ехэ зай, хаалта бии гэжэ, буржуазна байгуулалтын зонхилхо удаан саг хэрэгтэй гэжэ, капитализмын «амгалан ёһоор» хүгжэхын тула олон арбаад жэл хэрэгтэй болохо, энэ хугасаа соо пролетариат хүн зоной олонхинь болохо, захиргаалан зонхилжо һурахын тулада буржуазна сёёл болбосоролой һургуули гараха ёһотой гэжэ реформистнууд баталан хэлэдэг байгаа.

Тэрэ баталамжань революциһаа арсаһан ябадал, пролетариадые эдэбхи, үүсхэлгүй хүнүүд болгохо һанаашалга мүн байгаа. Революциин хэрэгтэ хоротой, марксизмда харша тэрэ баталамжые В. И. Ленин эрид шууд шүүмжэлһэн юм. Буржуазна ба социалистическэ революцинуудай хоорондо дабагдашагүй ямаршье хаалта байха ёһогүй гэжэ Ленин шэнжэлхы ухаанай ёһоор тодоруулаа һэн.

В. И. Ленин Росси тухай абажа хэлэхэ зуураа, буржуазно-демократическа революциие, социалистическэ революциие нэгэ шэглэлтэй хоёр звено мүн гэжэ харадаг байгаа.

Революциин үедэ пролетариадай бэелүүлхэ хүтэлбэрилхы үүргэнь буржуазно-демократическа революциине социалистическэ болгохо гол, шухала эшэ нүхэсэл болохо гэжэ Ленин тоолодог һэн. В. И. Ленин социалистическэ революцида дамжан орохо хараа түсэбые тодорхойлхо зуураа иигэжэ зааһан юм: буржуазно-демократическа революциин үедэ пролетариат таряашан хоёрой холбоо барисаан байгуулагдажа, пролетариадай дүүргэхэ хүтэлбэрилхы үүргэнь социалистическэ революциин үедэ пролетариадай бэелүүлхэ хүтэлбэрилхы үүргэ болон хүгжэхэ, тиихэдээ хото, хүдөөгэй пролетариат ба пролетар шахуу хүнүүдэй холбоо барисаан заабол тогтоогдохо ёһотой, харин буржуазно-демократическа революциин илаһанай эсэстэ тогтоогдохо пролетариадай ба таряашадай революционно-демократическа диктатурань пролетариадай социалистическэ диктатура байгуулхада шухала эшэ нүхэсэл бии болгохо ёһотой гэһэн байгаа.

Буржуазно-демократическа революциие социалистическэ болгон хүгжөөхэ гэжэ бүри ородой түрүүшын революциин үедэ В. И. Ленинэй тодорхойлон зохёоһон теориин зүбые бодото байдал сүм тодоруулаа. Элдэб оронуудтахи революциин хүгжэлтэһөө харахада, буржуазно-демократическа революциин социалистическэ боложо хүгжэлгэ түүхэдэхи ушар байдалһаа, ангинуудай тус тустаа ямар хүсэтэй байһанһаа, хүдэлмэришэн ангиин эмхидэл ба болбосоролһоо, тэрэнэй ямар союзнигуудтай байһанһаа дулдыдан, элдэб янзаар бэелүүлэгдэхэ байна. Нэгэ зарим ушарта амгалан гуримаар, харин ондоо ушарта—засаг абахын түлөө, пролетариадай диктатура тогтоохын түлөө зэбсэгтэ восстани хэхэ зэргээр бэелүүлэгдэхэ болоно. Эзэрхэг шунахай буржуазин засагта эсэргүү зэбсэгтэ восстани хэхэ зэргээршье, мүн баһа амгалан гуримааршье революци бэелүүлэгдэжэ болохо, зүгөөр, социалистическэ революциие тэмсэлэй ямар нэгэл формотой холбоһоной хэрэггүй гэжэ Ленин хэлэдэг байгаа. Ленинэй энэ заабаринь КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд дотор улам хүгжөөгдэн оронхой байха юм.

Манай оронние абаад үзэбэл, контрреволюционно Сагзуурын правительствые унагааһан зэбсэгтэ восстаниин ашаар Февральска буржуазно-демократическа революциһаа Октябрьска социалистическэ революцида дамжан орохо ябадал хангагдаһан байгаа. Меньшевигүүдтэ, эсернүүдтэ дэмжэгдэдэг буржуазна контрреволюцитай тэмсэхын тула Россин хүдэлмэришэн анги зэбсэгэй хүсэ хэрэглэхэ баатай болоо һэн.

Европодохи арадай демократиин оронуудта социалистическэ революци ондоогоор хүгжэһэн байна. Эдэ оронуудтахи арадай демократическа революци амгалан ёһоор, зэбсэгтэ восстани, граждан дайн хэнгүйгөөр социалистическэ болоржо хүгжэһэн байха юм.

Революциие амгалан ёһоор хүгжөөхэ гээшэ реформизмтай ямаршье холбоогүй юм гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Реформистнууд капитализмые амгалан ёһоор социализм болгон хүгжөөхэ гэжэ ном подог. Тэдэнэр капитализмые революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгажа социализм болгохо шухала байһые арсадаг, хүдэлмэришэн ангиин политическэ хүтэлбэриин шиидхэхы үүргые мэдэрдэггүй, реформо хэхэ зэргээр капитализмые «заһаруулха» ёһотойбди гэдэг.

Социалистическэ революци амгалан ёһоор гү, али хүсэ хэрэглэн хэгдэжэ болохо юм, гэхэ зуура мүлжэгшэ ангинуудай зонхилолгые заабол усадхадаг, пролетариадай диктатура тогтоон мандуулдаг революци байха ёһотой. Жэшээлхэдэ, революциин хүгжэхэ амгалан ёһоной, парламентска зам хүсэ хэрэглэлгые огголон арсадаггүй. Контрреволюционно буржуазин эсэргүүсэлтэ хэһэн газарта, тэрэниие хүсөөр дараха хэрэгтэй болохо бшуу. Венгридэхи социалистическэ революци амгалан гуримаар, зэбсэгтэ восстани хэнгүйгөөр илаһан байгаа. Теэд 1956 оной октябрьда дотоодынь контрреволюци империалистическэ гүрэнүүдэй зүгһөө сэхэ дэмжэгдэн, пролетариадай диктатурые зэбсэгэй хүсөөр унагааха гэжэ, арадай демократиин засаг түрые үгы хэхэ, хортиин-фашистска диктатурые һэргээн бодхоохо гэжэ, Венгриие социалистическэ лагериин оронуудта добтолхоор газар болгохо гэжэ һэдэһэн байна. Венгер арадай революционно хүсэнүүд, Варшавска договорой үндэһөөр Венгридэ байһан советскэ сэрэгүүдэй туһаламжаар контрреволюционно бандануудые бута сохижо, социализмын туйлалтые аршалан хамгаалаа. Контрреволюциие һүнөөхын тула революционно хүсэеэ эрид шууд хэрэглээгүй һаа, пролетариадта урбаһан ябадал, пролетарска интернационализмын, уласхоорондын коммунизмын хэрэгтэ урбаһан ябадал болохо байгаа.

В. И. Ленин империализмые, тэрэнэй хүгжэдэг хуули ёһые шэнжэлээд, империализмын үедэхи капиталистическэ оронуудай экономическа ба политическэ хүгжэлтын адли тэгшэ бэшэ байдаг хуули ёһые тодорхойлһон юм. Капитализмын хүгжэлтын адли тэгшэ бэшэ байдаг ушарынь элдэб оронуудай гэнтэ түргэн дээшээ гараха, гэнтэ аалидан һуларха мэтээр хүгжэдэг байһые гэршэлнэ. Адли тэгшэ бэшээр хүгжэдэг хуули ёһоной үндэһөөр, империализмын үедэхи капитализм дэлхэйн кризисүүдые, сэрэгэй уналнуудые дамжажа хүгжэдэг байна. Энэнь империализмын зарим һалбаринуудай хүсые бууруулдаг, харин пролетарска революциин хүсые улам шангадхадаг байха юм.

Капитализмын адли тэгшэ бэшээр хүгжэдэг хуули ёһонһоо үндэһэлэн, дэлхэйн пролетарска революциин орон бүхэндэ ондо ондоогоор (ондо ондоо сагта) хүгжэн хүсэлдэхэ, пролетарска революциин илалтада шухала энэ нүхэсэлэй адли бэшээр бүрилдэхэ ябадал тохёолдоно.

Империализмые гүн гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн, капиталистическэ оронуудай адли бэшээр хүгжэдэг хуули ёһые тодорхойлон олоһоной үндэһөөр, В. И. Ленин 1915 ондо бэшэһэн «Европын Холбоото Штадуудай лозунг тухай» статья соогоо түрүүшээр хэдэн гү, али нэгэл капиталистическэ орон дотор социализмын илажа болохо тухай гайхамшаг сэсэн мэргэн тобшолол хэһэн юм.

Нэгэ орон дотор социалистическэ революци илажа шадахагүй гэжэ энээнһээ урда тээ, марксистнуудай дунда хэлсэгдэдэг байһан хараа бодол тэрэл сагтаа, монополистическэ болоогүй капитализмын үедэ зүб байһан аад, харин түүхэдэхи шэнэ оршон байдалда таарахаяа болёо. Тиимын тула социалистическэ революци түрүүшээр зарим оронуудта гү, али нэгэ орон доторшье илажа болохо гэдэг шэнэ хараа бодолоор һэлгэгдэхэ ёһотой гэжэ Ленин энэ шэнэ тобшолол дотороо зааһан байха юм.

Социалистическэ революци тухай Ленинэй һургаал теоретическэ, революционно ба бодото хэрэгэй талаар угаа ехэ удхашанартай. Энэнь манай партиие, Россин хүдэлмэришэн ангиие социалистическэ революциин илалта туйлахын түлөө тэмсэлдэ, манай орон дотор социалистическэ общество эмхидхэн байгуулха хэрэгтэ зоригжуулаа. Энэ һургаал тус тус оронуудай пролетариадта революционно холын хараа заажа үгөө, социалистическэ революциин илаха байһанда хүдэлмэришэн ангиин этигэл найдабариие улам бэхижүүлээ.

Социалистическэ революци тухай Ленинэй теоринь арад түмэнэй зохёон байгуулхы хүсэндэ гүн ехээр этигэдэг ябадалһаа эшэ үндэһэтэй юм. Хүдэлмэришэн анги, тэрэнэй ударидадаг ажалша таряашад лэ капитализмые унагаан усадхажа, коммунистическэ общество байгуулжа шадаха хүсэн мүн болоно.

Владимир Ильич ЛЕНИН кабинет соогоо. ТАСС-эй фотохронико.

II.

Социалистическэ революци тухай Ленинэй теори революцида хандаса тухай, тэрээндэ шухала нүхэсэл бии болгохо тухай асуудалые шэнэ ёһоор шиидхэнэ. Социалистическэ революциие, нэгэ гү, али хэдэн орон дотор социализмын илаха ябадалые дэлхэйдэхи империализмын һудалай эгээн һула газараараа таһа һүрэһэнэй үрэ мүн гэжэ Ленин харадаг байгаа.

Промышленна талаараа ехээр хүгжэһэн оронуудта, пролетариат хүн зоной олонхи болодог газарта, демократиин, соёл болбосоролой ехээр дэлгэрһэн газарта пролетарска революци түбхын түрүүн болохо юм гэжэ II Интернационалай вождьнор, меньшевигүүд, троцкистнууд баталан хэлэдэг байгаа.

Эдэ хооһон баталамжануудай шал буруу байһые Ленин балшыса элирүүлээ. Социалистическэ революци капитализмын хүгжэнги оронуудта, пролетариадынь хүн зоной олонхи болодог газарта заалһаа илаха бэшэ, харин капитализмын фронтын һулабхюу болоһон оронууд дотор түбхын түрүүн илаха гэжэ Ленин зааһан юм.

Империализмын үедэ зарим орон дотор болоһон социалистическэ революци дэлхэйн социалистическэ революциин нэгэ хубинь, империализмын бүхы системэдэхи зүршэлдөөнүүдэй хүгжэлтын үрэ мүн.

Социалистическэ революци захилаар хэгдэдэггүй, нэгэ оронһоо ондоо орондо зөөлгэжэ абаашагдадаггүй, харин тус ороной дотоодын хүгжэлтын зайлашагүй үрэ дүн, али бүхы эшэ нүхэсэлнүүдэй бүрилдэн хүсэлдэһэнэй аша үрэ болоно гэжэ В. И. Ленин заадаг һэн. 1918 ондо Ленин иигэжэ хэлэһэн юм: «Революци гээшэ захилай ёһоор, хэлсээнэй үндэһөөр хари орондо бэелүүлэгдэжэ болохо юм гэжэ бододог хүнүүд бии байһаар. Тэдэ хүнүүд нэгэ һаа ухаагүй тэнэг, нэгэ һаа хорото номнолшод гээшэ Һүүлэй 12 жэл соо хоёр революциие үзэһэн байнабди. Тиимэ революцинуудые захилай ёһооршье, хэлсээнэй үндэһөөршье хэжэ шадагдахагүй. Гэбэшье, энэ гуримаараа саашадаа байхын аргагүй гэжэ хэдэн арбаад миллион хүнэй тобшолол хээд байхада, тиимэ революцинууд орьёлон гараха гэжэ мэдэнэбди» (Зохёолнууд, том 27, нюур 441).

Революциин илалта өөрөө орожо ерэдэггүй, харин тэрээниие бэлдэхэ, эмхидхэхэ хэрэгтэй. Тиимэ бэлэдхэл ба эмхидхэлые пролетариадай үнэхөөрөө революционно марксистска парти хэжэ шадаха байна. Партиин зорилго юуб гэхэдэ, хүдэлмэришэн ангиие марксистско-ленинскэ үзэл сурталтайгаар хүмүүжүүлхэ, тэрэнэй ангиин мэдэрэлые буржуазида эсэргүү эгээн эрид шууд, эгээн зоримгой ба революционно ябуулга хэхээр бэлэн болоторнь үргэхэ, хүдэлмэришэн ангиһаа, ажалша таряашадһаа бүридүүлэн революциин политическэ арми бии болгохо, тэрэ армиие толгойлон жагсажа, капитализмые илаха ябадал хангаха шухала.

Агуухэ Ленин түрүүтэй Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр бэелүүлэгдэһэн Агуухэ Октябрьска социалистическэ революци хадаа социалистическэ революци тухай Ленинэй теориин тодорхой бэелэл, тэрээниие шадамараар хэрэглэһэн эрхим жэшээ болоно. Октябрьска революци помещигүүдэй ба капиталистнуудай засагые унагаажа, манай орон дотор пролетариадай диктатура, демократиин дээдэ формо болохо Совет засаг тогтоогоо. Түүхэдэ түрүүшынхеэ арад зон өөрынгөө ороной эзэн болоо.

Октябрьска революци хүниие хүнэй мүлжэхэ ябадалые, үндэһэ яһанай дарлалтые бүхы талаарнь үгы хээ. Октябрьска революци обществын экономикын талаар, ангиин бүридэлэй талаар, үндэһэ яһатанай харилсаануудай талаар, манай ороной арадуудай политическэ болон культурна ажабайдалай талаар гүн ехэ хубилалта хэһэн байна.

Октябрьска революци хамагые илагша марксизм-ленинизмын туг доро бэелүүлэгдэһэн юм. Тус революци буржуазна үзэл сурталда, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн доторхи оппортунизмын ба реформизмын үзэл сурталда, социал-шовинизмдэ ба хархис национализмда хатуу шанга сохилто хэһэн; пролетарска интернационализмын агуухэ гол ёһонуудые бодото дээрэнь бэелүүлһэн байна.

Октябрьска революци хадаа хуушанай хосоржо байһан байгуулалтын хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэжэ, шэнэ, социалистическэ байгуулалта тогтоохын тула гайхамшаг баатаршалга гаргаһан арад түмэнэй ушар ёһо мэдэхэ түүхэтэ үүсхэлые бадаруулаа. Совет арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэрээр ябажа, түүхэтэ богонихон бөлзор соо өөрынгөө оронние социалистическэ индустритай, хүдөө ажахыгаа коллективнэ болгоо, культура соёлой революци бэелүүлээ, мүлжэгшэ ангинуудые үгы хээ, дэлхэй дээрэ анха түрүүшын социалистическэ общество тогтоогоо. Совет арад гайхамшаг баатаршалга гаргажа, дэлхэйн бүхы арадуудай дундаһаа түрүүшынхеэ социализмда хүргэхэ арюун дардам харгы табяад, мүнөө коммунистическэ общество байгуулха агуухэ зорилго шиидхэжэ байна.

Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин илалта, СССР дотор социалистическэ байгуулалтын тогтон мандаһан ушар түүхэдэхи хүгжэлтын бүхы ябасада ехээр нүлөөлөө, дэлхэйдэхинэй сүлөөрэлгын хүдэлөөе шэнэ шатада дэбжүүлээ. Фашизмда эсэргүү Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ Советскэ Союзай туйлаһан илалта революционно пролетарска ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй бүри ехээр дэлгэрхэ хэрэгтэ туһа хүргөө.

«...Советскэ революци хүн түрэлтэнэй обществые нилээд ехээр урагшань дабшуулжа, унтаршагүй хүсэтэй дүлэ бадаруулаа» гэжэ Джавахарлал Неру бэшэнэ («Индиие бии болголго», нюур 24).

Хитад орон дотор, Европын ба Азиин бусад хэдэ хэдэн гүрэнүүдтэ социалистическэ революцинуудай илаһан ушар Октябрьска революциһаа хойшо дэлхэйдэхинэй түүхэдэ болоһон эгээн ехэ событи мүн. Эдэ революцинууд дэлхэйдэхи капитализмын системын ниитэ зүршэлдөөнэй хурсадаһан ябадалай үрэ, тус системын унажа үргэлжэлһөөр байһанай гэршэ, социализм байгуулхаар зориһон бүхы хүн түрэлтэнэй хүдэлөөнэй буурашагүй хүсэтэйгөөр хүгжэжэ байһанай гэршэ жэшээ болоно. Капитализмын системэһээ хахасан мултарһан оронууд Советскэ Союзтай хамтадаа дэлхэйн нэгэдэмэл социалистическэ лагерь бүридүүлээд, улам улам хүсэтэй болоржо байнхай.

Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хүсэтэйгөөр дэлгэрһэнэй эсэстэ Зүүн зүгэй хэдэн ехэ гүрэнүүд национальна талаараа бэеэ даадаг болоо. Империализмын колониальна ёһо гурим һандаржа, колониальна дарлалта эсэслэн барагдахаяа байна.

Октябрьска революциин уласхоорондын удхашанарынь үшөө гэхэдэ, ондоо оронуудай социа… тическэ революцинуудай … Октябрьска революциин гол … шанарнууд зайлашагүй да… дадаг байна. Бүхы оронууд … нэгэтэ социализмда заабол … юм гэжэ Ленин хэлэдэг байгаа. … хэ зуураа, элдэб оронуудай … яһанай онсо илгаанууд ба … өөрэ ушарнуудые коммунисти… хүдэлөөн хараадаа абаха ё… гэжэ Ленин онсолон тэмдэг… байба. Тиигэбэшье, энэнь онд… доо оронуудтахи коммунисти… хүдэлөөн гол, юрэнхы шэнэ… гэһэн удхатай яашье бэшэ б… Октябрьска социалистическэ … люциин хүгжэһэн гол хуули … нууд ба шэнжэнүүдынь нют… национально-тусхай бэшэ, … уласхоорондын удхашанартай … гэжэ Ленин заадаг һэн.

«Агуухэ Октябрьска социа… тическэ революциин 40 жэлэй … һайндэртэ бэлэдхэхэ тухай» К… эй ЦК-гэй Тогтоол соо иигэжэ … солон тэмдэглэгдэнэ: «Пролета… дай диктатура, тайлбарилан … бэл, Коммунистическэ партин… тэлбэрилдэг хүдэлмэришэн ан… политическэ засаг түрэ; олонхи … ряашадтай, бусад бүхы ажал… тай хүдэлмэришэн ангиин … холбоо барисаан; национальна … лалтые усадхаһан, арадуудай … рондын тэгшэ эрхэ ба ахадүүгэй … боо барисаа тогтооһон ябадал; … питалистическэ үмсые усадх… үйлэдбэриин гол зэбсэг хэрэ… нүүдые социалистическэ, нии… зөөри болголго, социализм ба … мунизм байгуулха, ажалш… байдалые улам һайжаруулха х… тэ зорюулжа, индустри болон … экономикоёо түсэбэй ёһоор … жөөлгэ; хүдөө ажахыгаа социа… тическэ ёһоор, дадхуулан ш… хэлгэ; социалистическэ гүрэнөө … хижүүлхэ ба социализмын туй… тануудые гадаадын, дотоодын … гиин дайсадай добтолгоһоо хамг… ха ябадал; тус ороной хүдэлм… шэн ангиин бусад оронуудай хү… мэришэн ангитай һаналаа нэгэ… гэ (пролетарска интернаци… лизм) гээшэ социалистическэ р… люциин хүгжэлтэдэхи юрэнхы … жэ шанар ба хуули ёһон болон…

Октябрьска революци бүхы … нуудай пролетаринарай социа… байгуулхын тула дабшадаг ба… шахашье дардам харгы гарг… үгөө.

Гэхэ зуура, Советскэ Союзай … дүршэлые нюдэ балай хэрэг… ябадал буруушааһан хэбэр… гээр Октябрьска революциин у… хоорондын удхашанарые, Сове… Союзай гол шухала дүй дүрш… уласхоорондын удхашанарые … даг хүнүүд бии байна. Жэшээлх… Югославиин коммунистнуудай С… зай зарим ажал-ябуулагшад … циалистическэ революци ба пр… тариадай диктатура тухай, пр… тариадай диктатурын үе… марксистска партиин хүтэлбэри… үүргэ тухай, хүдэлмэришэн анг… национальна ба интернациона… зорилгонуудые зохилдуулан … лүүлхэ тухай Ленинэй һургаа… үнэндөө хазагайруулжа бэ… Марксизмые «шэнжэлхы ёһоор … жөөһэн» хэбэртэйгээр КПСС-эй … хэтэ дүй дүршэлһөө, ниитын … жэлтын бүхы ябасаар шалга… һайшааглаһан дүй дүршэлһөө о… лон арсаха һэдэлгэ гаргана. Б… компартинуудай һайшаан мэдэр… социалистическэ революци ту… Ленинэй теориин гүн ехэ удха… нарые тэдэнэр үнэндөө арсана.

Социалистическэ революци … хай Ленинэй теориие таарамжат… гаар хэрэглэхэ гээшэ нэгэ оро… дүй дүршэлые бусад бүхы оронуу… уялгата хуули болохо гэһэн уд… тай бэшэ юм. Харин революци… юрэнхы гол ёһонууд бии бай… тэдэнь социализм байгуулагша о… ондоо оронуудай дүй дүршэл… баяжуулагдаха юм гэжэ социа… тическэ революци тухай Лени… теори заана.

Хүн түрэлтэнэй обществын … жэхэ ехэ замай ямар нэгэн шата… хи революциин юрэнхы хуули ё… Октябрьска революци тодорхо… гэжэ Хитадай коммунистнууд … бөөр мэдүүлнэ. Гэхэтэй хамта, … ветскэ Союзай дүй дүршэл нац… нальна онсо илгаануудтайнь … боотой юм, тиимэһээ тэрээниие б… һан соонь сүм халан абажа боло… гүй гэжэ Хитадай коммунистну… тэмдэглэнэ. Шадамараар шэнж… һэн ба хэрэглэһэн хүнүүдтэ СС… эй дүй дүршэл сэгнэшэгүй ехэ, ба… гин баялиг болоно.

Социалистическэ революци ту… Ленинэй теори КПСС-эй XX съ… дын шиидхэбэринүүд дотор нэб… рэнхэй байха юм. Ондо ондоо ор… нуудай социализмда орохо фор… нууд тухай асуудалые КПСС… XX съездын гүнзэгыгөөр тодорх… лон тайлбарилжа, шэнээр таб… ушар социалистическэ революци… илалтын түлөө амжалтатайга… тэмсэхэ аласай шэнэ хараа бол… нуудые хүдэлмэришэн ангиин, аж… ша олониитын үмэнэ нээжэ үгөө.

Ф. ХРУСТОВ.

АБАҺАН ТҮЛНҮҮДЭЭ ХОРООНГҮЙ ТҮЛЖҮҮЛЭЭ

(Ажалшадай бэшэгүүдээр)

Мүнөө хаа хаанагүй хонишод, шад үбэл, хабар эртэ гараһан ргадые түлжүүлжэ, шэнэ түл жа, забда сүлөөгүй ажаллажа на. Дүй дүршэл ехэтэй хонишод идоо барагсаан хурьгалуулаад, энэйншье нюдэ анюулангүй бүгүлнүүдээ томо болгожо байн- Жэшээнь, Мухаршэбэрэй ай- гай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой шон Брылев хонидойнгоо олон- ень үбэл хурьгалуулжа, түлнүү- бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэһээ на, хонидоо олоорнь эхирлүүл- юм. Мүн Иволгын аймагай ммунизм» колхозой хонишон жиев түлнүүдээ хоролтогүйгөөр ад томо болгожо байна. Энэ хохоной харууһалдаг хонид мүн лэ роо эхирлээ. Эдэ мэтэ жэшээд олон. Мүн энээнтэй хамта ба- дутагдалнуудшье олон.

Хонидой түл абалга тухай, хо- шодой, хурьгашадай оролдосото ал тухай манай редакцида хүдөө ашэд нютаг бүриһөө мэдээсэнэ.

«Коммунизм» колхоз Зэдын аг соо хони олонтой ажахы юм. мянга шахуу хонитой. Энэ дэ 7000 хурьга абажа түлжүүлхэ Колхозой олон отарануудта идой түл абтажа байна. Залуу шон Дари-Цырен Содномовой рада абтаһан түлнүүд бүрин бүнөөр томо боложо байна. Сакщигууд Дулмажап Содномова, ыбрыл Цыдыпова, Дари Ирол- ва гэгшэд һайнаар хүдэлөө. Эдэ абтаһан хурьгадые гарзагүйгөөр томо болгоһон байна. Ахалаг- хонишон Цыренжап Данжуров, жап Дашеев, Василий Цын- в гэгшэдэй отарада хурьгад агүйгөөр абтажа байна. Эндэхид ргадые кошарно-базова аргаар жүүлнэ, — гэжэ Дэрэстэһээ нү- Жигмитов бэшэнэ. Эндэхи хо- од абаһан хурьгадаа өөдэргэ наар томо болгохын тулада үдэр һүнигүй хүдэлнэ.

Һүүлэй хэдэн жэлнүүд соо мал ажалда хүдэлхэеэ олон залуушуул ерэжэ байһаниинь ехэ һайшаалтай. Залуу хүбүүн Доржо Цыбиковэй колхоздоо хонишон болоод хүдэлжэ байһан тухай Хэжэнгэһээ нүхэр **Токтохоев** бэшэнэ. Арал гэжэ уужам хүндыдэ Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи комплексно бригадын отара байдаг. Хоёр жэлэй саада тээ энээниие даагшаар Доржо хүбүүн табигдаа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Доржо хүдэлжэ ябана. Абаһан хурьгадаа нэгыешье хороонгүйгөөр томо болгожо байнхай. Хонидыншье, хурьгадыншье тарган тобир ябана. Хүндэтэй ажалай аша туһын амта таняад байхадаа Доржо хүбүүн һамгантаяа үшөө һайнаар хүдэлхөөр зоригжонхой ажаллажа байна.

Мүн Кяхтын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо залуу хонишон комсомол басаган Валя Тодорхоевой ажал тухай нүхэр **Эрдынеев** мэдээсэнэ. Хоёр жэлэй урда тээ эндэхи комсомолшууд Валиие комсомолдо абаа һэн. Тиихэдэнь хаанашье эльгээгээ һаань, ошожо һайнаар хүдэлхэб, ленинскэ комсомолой гэшүүнэй нэрые дээрэ үргэжэ ябахаб гэжэ Валя үгэеэ үгөө һэн. Суглаанай һүүлээр тэрэ дороо малда ошожо хүдэлхэ мэдүүлгэ бараад, хонишон болоо һэн. Энэ зоригтой басагые юуншье сухарюулаагүй. Хонидой отарада хүдэлхэдэ, элдэбын бэрхэшээл тохёолдодог гээшэ. Илангаяа түрэлгын үедэ хонидой һүниин манаан тиимэ бэлэн бэшэ. Хоёр жэл шахуу хүдэлөөд байхадаа Валя басаган ажалша бэрхэ байһанаа харуулаа. Хурьгадаа харахадаашье, һүниндөө хонидые манахадаашье Валя шударгуу бэрхээр ажалладаг.

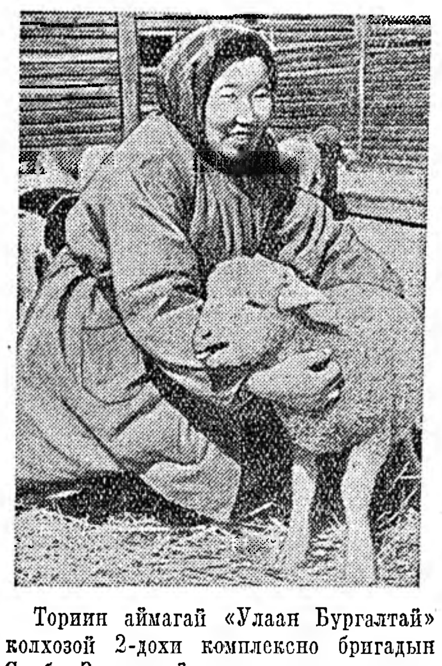
— Комсомолшууд — залуу басагад барагсаан шахуу колхозойнгоо отаранууд дээгүүр сакманщигуудаар хүдэлхэеэ гаранхай, — гэжэ Хориин аймагай «Путь Сталина» колхозой залуушуул тушаа манай хүдөө бэшэгшэ **Цыдыпов** Хориһоо мэдээсээ. Эдэ комсомолшууд ошоһон сагһаа хойшо оролдосотой һайнаар хүдэлжэ байна. Жэшээнь, комсомолшууд Шурыгина, Цыбикова, Спиридонова, Агбанова болон бусад абаһан хурьгадаа тобир һайнаар томо болгохо гэжэ бүхы шадалаараа оролдоно. Гэхэтэй хамта, тус колхозой комсомолой организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Цыренов түл абалгын харюусалгатай хүдэлмэридэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой аад, биранагүй.

Хонидой хурьгалха үедэ гансахан колхозуудай комсомолшууд, залуушуул туһалха бэшэ, мүн аймагуудай центрын комсомолшууд, залуушуул туһалха уялгатай. Энээн тухай Ахын аймагһаа манай хүдөө бэшэгшэ **Галсанов** редакцида мэдээсэнэ. Энэ аймагай центрын олон комсомолшууд колхозуудта гараһан байна. Эдэнэр хониной отарануудта, малай гүүртэнүүдтэ ажаллана. Колхозуудта гараһан залуушуул мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ туһалхаһаа гадна, мүн ондоошье хүдэлмэри хэлсэнэ.

Адуу малаар олон «Улаан Бургалтай» колхоздо хурьгад олоор абтажа байна гэжэ Ториин аймагһаа нүхэр **Семенов** бэшэнэ. Дүй дүршэл ехэтэй хонишон Сосор Сансуевай отарада гараһан хурьгад нэгэшье хоролтогүйгөөр томо болгогдожо байна. Энэ хонишон абаһан хурьгадаа нёдондо жэлэйхидэл адли шэнэ аргаар түлжүүлнэ. Мүн Аюша Цыденовэй даажа байһан Гэдээн нютагай отарада түл хоролтогүйгөөр абтажа байна.

Хонидой түл олоор абажа, тобир шэрхи мал болгохын түлөө колхозуудай тэмсэжэ байһан тухай Закаменай аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозһоо **Тудупов,** Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозһоо нүхэр **Доржиев,** Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозһоо нүхэр **Бальжинимаев** болон бусад манай редакцида мэдээсэнэ.

Энээнтэй хамта мүн дутагдалнууд тухай бэшэнэ. Жэшээнь, Зэдын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой дутуунууд тухай манай хүдөө бэшэгшэд мэдээсэнэ. Энэ колхоздо түл абажа байха үедэ зооветеринарна участогта хэрэгтэй эм хомор байдаг. Мүн хонидой олоороо хурьгалжа байхада колхозой правлени сакманщигуудые хүсэдөөр эльгээдэггүй. Жэшээнь, нүхэр Вампиловай отарада сакманщик дутуу байгаа. Хүнүүдынь үсөөн байхадаа ажалдаа диилдээд, хонидоо муугаар хараха ушар үзэгдэнэ. Саг соонь уһалжа үрьдинэгүй. Энээн тухай нүхэр **Доржиев** редакцида бэшээ. Иимэрхүү дутагдалнуудай тохёолдодог тухай мүн бусадшье аймагуудһаа редакцида мэдээсэдэг. Мүнөө хонид олоороо хурьгалжа байна. Хабарай сагай уларил тогтууригүй. Тиимэһээ хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ түлнүүдээ хоролтогүйгөөр абажа түлжүүлхын тулада ехэ оролдолго гаргаха, колхозуудай правленинүүд, партийна, комсомольско организацинууд хонишодто туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

Ториин аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой 2-дохи комплексно бригадын Самбу Закуновай отарын хонид гарзагүйгөөр үбэлжүүлэгдэжэ, түл абалга дүүрүүтэй байна. Залуу хурьгашан комсомол Базарова 148 хурьга даажа абаад, тэдэнээ һайнаар түлжүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Базарова.

А. Мантаевай фото.

Республикын колхозууд болон совхозуудта хурьгадые абалга тухай

1957 оной апрелиин 1-нэй мэдээн

Аймагууд	100 эхэ ба түлгэ хониной бүриһөө абтаһан хурьгад	Абтаһан хурьгадай түлжүүлэгдэжэ байһаниинь (процентээр)
...кало-Кударын	69,4	97,1
...гажанай	59,6	99,2
...урын	76,9	99,0
...ын	48,9	94,1
...укын	54,6	91,6
...грайн	72,2	97,3
...аменай	63,1	98,8
...лгын	57,9	99,0
...анскын	71,5	98,1
...энгын	61,5	92,2
...дарын	72,7	99,0
...румканай	75,7	98,0
...тын	71,9	92,5
...аршэбэрэй	73,6	99,3
...ын	57,3	93,2
...байкальска	56,2	98,7
...энгын	44,7	95,6
...багатайн	81,8	99,5
...иин	61,2	96,6
...хэнэй	60,5	97,4
...иин	70,1	90,3
...ятын	81,4	94,7
...ьёогой совхоздо	62,0	97,3
...унын совхоздо	44,0	95,9

КОЛХОЗУУДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҺУРАЛСАЛ

КПСС-эй Хэжэнгын айком энэ жэлэй эхилһээр колхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй экономическа семинарые колхозуудта ошожо үнгэргэдэг заншалтай болоо. Энэнь ехэ туһатайшье, һайшаалтайшье хэрэг гэжэ сэхэ хэлэхээр.

Яахадаа туһатайб? Семинарайхид колхоздо суглархадаа, ажахыдахи бүхы һайн юумыень мэдэжэ абаад, өөһэдтөө хэрэглэжэ шадаха, хэрэглэхэ ёһотойшье байна. Мүн колхозуудай хоорондо ажахын харилсаа тогтоохо хэрэгтэ иимэ семинар ехэ удхашанартай. Тэрээнһээ гадна, колхозой ажахыда тохёолдоһон дутуу дундануудые шүүмжэлжэ, тэдэнээ зайсуулха хэрэгтэнь туһалдаг байха юм.

Түрүүшын иимэ семинар Энгельсын нэрэмжэтэ артельдэ февралиин 26-да боложо, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, тэдэнэй орлогшонор, зоотехнигүүд, парторганизацинуудай секретарьнууд сугларһан байна. Тиихэдээ барилгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн, колхозой шэнэ барилгануудые хараһан байгаа. Юундэ энэ колхоздо сугларааб гэхэдэ, энгельсынхид барилгын талаар нилээд амжалтатай ябажа байнхай.

Хоёрдохи семинарынь Дээдэ Худанай сомоной Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо мартын 26-да болоо. Гахайн мяха элбэг ехээр абадаг болохо тухай асуудал шэнжэлжэ, зүбшэн хэлсэһэн байна. Энэ семинарта колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдһээ гадна, гахайн фермэнүүдые даагшад сугларaa.

Семинарта сугларагшад колхозой гахайнуудые түбхын түрүүн хараа, хайшан гэжэ эдеэлүүлдэг, харууһалдаг бэ гэжэ һонирхоо. Удаалуулан малай фермэдэ ошожо, үнеэдэй байдаг оньһожоруулагдаһан байра, тэжээлэй кухни, худаг, малшадай байрануудые хараа.

Тэрэнэй һүүлээр колхозой центр— Михайловка тосхон ошожо, хүдөөгэй клубта сугларба.

Гахайн мяха элбэг ехээр абадаг болохын тула ямар хэмжээнүүдые абажа байһан тухайгаа, гахайшадай хүдэлмэриин дүршэл, ажалай эмхидхэл тухай Маленковой нэрэмжэтэ артелиин түрүүлэгшэ нүхэр М. Г. Житихин тэндэ хэлэжэ үгөө.

Тус артель аймаг соогоо гахайгаар олон колхозуудай нэгэн юм. Мүнөө жараад гахай шахажа байна. Тэдэнь мартын 1-һээ илгагданхай, майн эхеэр 80—90 килограмм шэгнүүртэй болгогдожо, гүрэндэ тушаагдаха. Гахайнуудые жэлдээ хоёр дахин: декабрь—январьда, май—июньдэ түрүүлдэг заншалтай. Энэнь жэлэй дүрбэн сагта гахайн мяха гүрэндэ тааруу жэгдээр тушааха арга олгоно. Үсхэгдэжэ байһан 25 эхэ гахайн толгой бүриһөө 16 поршоонхо, нэгэ дахин түрүүлээд шахажа худалдаха 16 гахайһаа таба-табан поршоонхо абахаар хараална. Мүнөө жэлэй үлэһэн гурбан квартал соо 300 шахуу гахай һайнаар шахажа, гүрэндэ тушааха юм. Тэдэнээ шахажа худалдабал, хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 9 центнер мяха абаха болоно.

Жэшээ болохоор ямар юумэн энэ колхоздо үшөө бииб гэхэдэ, хоёрдохи комплексно бригадада шахабарида, мүн үсхэбэридэ байһан гахайнуудайнгаа тэжээлые янза бүриин байлгаха гэжэ ехэхэн оролдолго гаргана. Тэжээл бутаруулдаг МДУ-2,5 маркын дробилка фермэдээ тодхоод, электрын хүсөөр хүдэлгэнэ (энэ колхоз 75 мориной хүсэтэй электростанцитай). Тэрээгээрээ тарианай зүйл бутаруулдаг, үбһэ, солоомо, зелёнко татажа, гурил болгоод гахайнуудтаа үгэлсэдэг. Гахайн хашаа, илангаяа нарай поршоонхонуудай байдаг байра угаагдажа, сэбэр байлгагдана. Энээниие колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хаража, нилээд һонирхоо.

Тэрэшэлэн малайнь фермэдэхи байдал бүришье ехээр һайшаагдаа. Тиихэншье гайхалтай бэшэ: эндэ 126 үнеэдэй уянда байжа эдеэлхэ, һайн байра баригданхай. Ойро шадарнь тэжээлэй кухни тодхогдоо. Мүн һайхан уһатай худаг бии. Тэжээлэй кухни үбһэнэй хорёо хоёрһоо тэжээл үнеэдтээ абаашажа үгэхэ, шабааһыень гаргаха дүүжэн харгы тодхогдонхой. Солоомо гэхэ зэргын бүдүүн тэжээл заабол кухнида дэбтээгдэн буйлуулагдажа, үнеэдтэ үгтэнэ. Худагтаа Т—50 маркын насос табяад, электрын хүсөөр уһа бэлүүрдэн гаргана. Электрын хүсэ хэрэглэжэ үнеэ һааха агрегат тодхоод, оньһото уһалуури хээд байбал, фермын бүхы хүдэлмэри хүсэд оньһожоруулагдаха болоно.

Эндэхи һаалишадай гэр байра һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Һаалишад 2—3-раа тусхай таһалганууд соо байдаг. Хүн бүхэниинь тусхай түмэр оротой. Малшадай байрада улаан булангай, кухниин таһагууд бии. Улаан булиндань радиоприёмник, ном дэбтэр, газетэ гэхэ мэтэ байдаг.

Ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулһан, үнеэдэй иимэ һайн байра аймаг соо үгы юм.

Эдэ бүгэдые харахадаа, «иимэ байра бидэ өөһэдтөө барижа шадахал аад, үүсхэл оролдолго гаргаагүй байнабди. Саашадаа заабол бүтээхэбди» гэжэ бусад колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бодоно хэбэртэй.

Сохом тиигэжэ бодоһыень баталхын тулада зарим түрүүлэгшэнэрэй хэлэһэн үгэ дурдая.

«Улан-Удэдэ хүсэд бэшэ дүүжэн харгы бии. Удангүй город ошожо, тэрэниие дутуушье һаань, худалдажа абаха байна даа», — гээд Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр С. М. Мункин (нилээд бэрхэ тоотой түрүүлэгшэнэрэй нэгэн болобошье, маленковойхидо үрьдигдэһэндөө хэмшээрхэһэн янзатайгаар) өөрынгөө колхозһоо ерэһэн хүнүүдтэ хөөрэнэ. Тиигэбэшье, тэрэнэй шэг шарайе адаглан харахада: «Байзагты даа, таанадые ахихал байхаб» гэһэн янзатай.

Баһа нэгэ томо колхозой — Сталинай нэрэмжэтэ артелиин түрүүлэгшэ нүхэр С. Б. Батороев семинар дээрэ үгэ хэлэхэ зуура, «үглөөдэртөө город худар телефондожо, универсальна дробилка мэтын түхеэрэлгэнүүдые худалдан абажа ерэхыень тэндэ байһан орлогшодоо захихаб» гэбэ.

Түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ иимэ семинарай ехэ удхашанартай байһан тухай, дээрэ дурсагдаһан үгэнүүдэй һүүлээр олон юумэ хэлээд яахамнайб.

Аймагай колхозууд хоорондоо ажахын харилсаатай байгаа һаань, һайн һэн гэжэ семинарта хабаадаһан зарим мэргэжэлтэд һанамжалба. Нэгэ жэшээ абаад үзэе. Маленковой нэрэмжэтэ артель һайн үүлтэрэй нэгэ гахайгаа шэмхэжэрхёод, баһа нэгэ тиимэ гахайгаа шахажа гүрэндэ тушааха гэһэн байба. Теэд эдэ гахайнуудые тус колхоздо саашадаа хэрэглэжэ таарахагүй болонхойшье һаань, бусад колхозуудай ондоо шуһанай гахайнуудта адаг 2—3 жэл соо табижа болохо юм гэжэ зоотехническэ мэргэжэлтэд тэмдэглээ. Тэрэ шахажа байһан азарга гахайень Ленинэй нэрэмжэтэ артель андалдан абаха гэжэ тэрэ үдэртөө наймаа тараа. Энээнһээ уламжалан, «Заветы Ильича» артелиин зоотехник Заиграев үгэ хэлэхэдээ: һайн үүлтэрэй хашараг, буруу бухануудые шэмхүүлжэ, гүрэндэ тушааха болоод байнабди. Бухада хэрэгтэй һаа, андалдажа абагты гэһэн дурадхал оруулба.

Тиимэһээ, аймагай колхозууд хоорондоо нягта холбоотой, ажахын харилсаатай байгаа һаа, доторойнгоо арга боломжонуудые бүри хүсэдөөр ашаглажа шадаха болоно.

Гахай шахалгын талаар дутуунууд бии гэжэ тэмдэглэгдээ һэн. Тэдэнь юуб гэхэдэ, гурбадахи комплексно бригадада шахагдажа байһан 30 гахай жэжэ томоороо, эрэ эмээрээ илгагдангүй, нэгэ хорой соо байлгагдаад, гансал ячмень эдинэ. Эдэ гахайнууд бултандаа тэндэхи гурбан гахайшадта даалгагданхай байна.

Шахажа байһан гахайнуудаа ядахын сагта 2—3-аарнь байлгажа, тэжээлыень олон янзын болгохо, бүлэг бүлэгөөрнь, тусгаарлан гахайшадта даалгажа үгэхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Мүн зунай сагта гахайнуудтаа эдюулхын тула фермэ шадар бобово ногоо бүхы колхозуудта тариха шухала гэжэ хэлсэгдээ. Гахай шахалганда табиха, адуулжа таргалуулха бусад малай гүүртэнүүдые эмхидхэхэ хүдэлмэриин удааража байһаниинь семинар дээрэ элирээ.

Семинарай түгэсхэлдэ КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр С. С. Автушенко үгэ хэлэжэ, мяха элбэгээр абаха асуудалаар колхозуудай үмэнэ табигдаад байһан зорилго тухай һануулаа.

Һү ехээр һааха тухай асуудалаар апрелиин түрүүшын хахадта гурбадахи семинараа ондоо колхоздо үнгэргэхэ гэжэ хэлсээ.

Иимэ һуралсалай туһатай байһаниинь арсашагүй. Зүгөөр, тэрэнээ һайнаар эмхидхэхэ шухала. 2-дохи семинарта 2—3 колхозой (Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай) түрүүлэгшэнэр байгаагүй. Мүн Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозһоо нэгэшье хүн ерээгүй.

Тэрэшэлэн партиин айкомой агитаци, пропагандын таһагай хүдэлмэрилэгшэд, газетын редактор семинарта ерээгүй. Хэрбээ иимэ семинарнуудта ябалсаад байбал, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэдэнь лаб туһалха байгаа.

Г. Данзанов.
манай тусхай корр.

Эгээн үнэтэй нэрэ

> *В. И. Ленинэй түрэһөөр 87-дохи ойнь ойртожо байна. Агуехэ багшын дурасхаал тухай олон бэшэгүүдые манай газетэ толилхо юм.*
>
> *Мүнөөдэр, „Поставщик“ гэжэ Москвагай заводой хүдэлмэришэн байһан аад, Октябриин восстанида, гражданска дайнда хабаадалсаһан, мүнөө запасай полковник болоһон Федор Максимович СОЛОДОВОЙ дурасхаал бэшэгые „СОВЕТСКЭ РОССИ“ гэжэ газетэһээ оршуулжа толилбобди.*

Мартагдашагүй үдэр

1918 ондо эгээн түрүүн Ленинние ...раарнь хаража үзэһэн, тэрэнэй һэн үгые шагнаһан байнаб. ...дэ би Москвагай 4-дэхи яба- ...сэрэгэй полкдо пулемёдчигоор ...хэжэ байгаа һэм.

1918 оной августын эхин багаар ...манай фронт мордохоор бэлдэ- байгаа. Гурба хоноод мордохо ...байхадаа Ходындахи зунай ...рын байшанда митингдэ сугла- бэлэйбди. Митинг эхилээгүй ...аа: нэгэ хүниие хүлеэжэ бай- ...хэбэртэйбди. Ленин ерэхэ ...ой һэн гэжэ үгэ тараба.

Зарим хүнүүд Ленин ерэжэ шагүй: ажалынь ехэ, мантай хөө- ...дэжэ сагаа бараха арганьгүй ...бэ. Хэды тиибэшье, ерэхэл аабээд, найдаад байгаабди. Юундэ ...жэ найдабат гэхэдэ Ленин хэ- ...ье сүлөө забдагүй байбал, хү- ...мэришэдэй ба улаан армиинхи- ...суглаанууд, митингнүүдтэ ...дахин ошожо үгэ хэлэдэг бай- ...юм. Энээниинь булта мэдэжэ ...ан туладаа, тиигэжэ найдаһан ...аабди. Хожомынь мэдэн гэхэ- ...ай Ленин тэрэ үдэр үшөө хоёр ...рта: Варшавска полкдо, Бутыр- ...райондо үгэ хэлэһэн байгаа.

...атрын дүтэхэнэ бүтүү машинын ...зогсоһые хөөрэлдөөндөө һам- ...обёоронишьгүй байшообди. ...рон гэхэдээ, нэгэ хүн «Ленин ...» гээд хашхараадхиба.

...агүй ехээр хүхеэ, баярлаа бэ- ...ди. «Ленин мандаха болтогой!» ...ябган эндэ тэндэһээ дуулдажа ...ыень һананаб.

Владимир Ильич машинаһаа га- ...араа малгайгаа абаад, маниие ...шалба. Удаань сценэ тээшэ ...лэн ошобо. Ильичын сценэ дээрэ гарамсаарнь, нэрьемэ альга ташалга болобо. Ленин намдахыемнай уряалан ман тээшэ гараараа зангаба. Одоошье хажуудаа байгшынгаа амисхалхые дуулахаар хон жэн болобо.

Владимир Ильич үгэеэ хэлэжэ эхилбэ. Удаан хэлээгүй: оройдоо хорин табан—гушан минута соо хэлээ һэн.

Ленин манай революциин уласхоорондын удхашанар тухай тодо һонороор, ойлгосотойгоор хэлэжэ үгөөд, хубисхалнай аюулда дайрагдаад байна гэжэ һануулба. Сагаантанай генералнууд хариин хүрэнгэтэнэй туһаламжаар Совет засагые даража һүнөөгөөд, хуушанай ёһо гуримые һөөргэнь тэхэрюулхэ һанаатай юм, теэд хүдэлмэришэд ба тарияашад энэ һанаашалгыень эрхэбэшэ буруутуулха гэжэ Ленин хэлээ һэн. Тиимэ хадань—буу зэбсэгээ бариха, байлдаан тэмсэлдэ бодохо хэрэгтэй гэбэ. «Дайлалда дайлалдаһаар танаар хашаршоо ёһотойт. Теэд яаха гээшэбибди?» гээд Ленинэй асуухадань, «Фронт мордохомнай, буржуйнарые дарахабди!» гэжэ нэгэ хүн шэнгеэр харюусаа һэмди. «Тиигээ хадаа дайлалдаха болоо ха юмди даа! Ондоо харгы манда үгы. Зүгөөр, бидэнэрые илаха юм гээд, буржуйнар мэдэжэ байг» гээд Ленин үгэеэ саашань үргэлжэлүүлбэ.

Ленинэй үгэдэ ехээр урмашаа бэлэйбди. Тэрэ хэлээшэ үгэнь бидэнэртэ зориг оруулжа, интервентнүүдтэ эсэргүүсэн энэ дары добтолхоор бултадаа бэлэн болоод байгаабди. «Бидэнэр илахабди!» гэжэ Ленинэй хэлэһые фронт дээрэ ябахадаа эгээн хүшэр хүндэ сагта һанаандаа оруулагша һэмди. Теэд үнэхөөрөөшье бидэнэр илаабди.

СУББОТНИК ДЭЭРЭ

1920 ондо Кремлёвско командна курсануудта һурахаар эльгээгдээ һэм. Энэ курсынхид Кремлиие ба Ленинэй байрые сахидаг һэн.

Курсантнууд Ленинтэй оло дахин уулзадаг, хөөрэлдэдэг байгаа. 1920 оной Майн нэгэнэй үдэрые би тон тодоор һанажа ябагшаб—тэрэ үдэр Бүхэроссийска субботнигай үдэр гэжэ соносхогдоһон байба. Кремльдэ баһал субботник боложо, тэндэ Владимир Ильич ажаллалсаа һэн.

Кремлиин территори дээрэһээ барилгын элдэб материалнуудые зайлуулха зорилго субботнигто хабаадагшадай урда табигдаһан байгаа.

Би Владимир Ильичтэй нэгэ группада ажаллаха хубитай байгааб. Хүдэлмэримнай угаа хүхюун ябажа, энеэдэ зугаа ехээр гараа һэн. Анхан монсогор модо, бревно зөөжэ эхилээ һэмди. Бревнонууд томонууд байһан хадань хоёр хоёроороо, заримандаа дүрбөөрөөшье үргэхэ ушартай болгодоо һэн. Владимир Ильич Пермяков гэжэ курсанттай хамта бревно зөөбэ. Энэ курсант бревногой узуур, бүдүүн талаһаань үрьдэжэ үргэхэдэнь, Ильичтэ үзүүр нарин талань хүртэшэдэг байба. Ленин уданшьегүй энээниие ойлгожорхёод, бревногой бүдүүн, хүндэ талыень шүүрэжэ абадаг болобо. Бүдүүн, хүндэ талыень бү үргэгты, би үргэһүүб, танда ороходоо хахад наһандатнай байналби гэжэ курсантын хэлэхэдэ, Ленин энеэн татаад: «Хэрбээ намайе аха хүн гэжэ тоолоо һаа, намтай бү буляалдагты» гээ һэн.

Тэрэнэй һүүлээр угаа томо дуб модо зөөхэ болоо һэмди. Тэдэниие хүндэлөөшөө модон дээрэ дүнгөөд зургаан хүн дамжалдажа зөөбэ. Энэ хүдэлмэри бүришье хүшэр байгаа. Гэбэшье, Ленин манһаа үлэхэ дурагүй байба. Тиихэдэнь манай бүлэгые даагша Ленинэй хажууда ошоод, иигэжэ хэлээ һэн:

—Владимир Ильич! Та яһала хүдэлөөт, амарагты. Үлөөшыень бидэ хэжэрхиюужэмди.

Ильич энээндэнь муулаад:

—Намайе, эндэһээ ябуулха гэжэ дэмы оролдонот, би яагаашье һаатнай ябахагүйлби гээ һэн.

Нэгэтэ амарха зуураа бревно дээрэ һуужа байнабди. Бидэнтэй хамта Владимир Ильичшье һуулсаба. Бидэнэй тамхилжа байхые хараад, Ильич иигэжэ хэлээ һэн. «Энээнэтнай һайн юумэниинь юун юм? Тамхин гээшэмнай хорон ха юм, хүнэй бэеые муудуулдаг юм». Бидэ угтан абаад иигэжэ асуугаа һэмди: «Та, Владимир Ильич, тамхи татадаг һэн гүт?» «Залуу ябахадаа нэгэ үедэ татажа ябатараа хаяад, дахин татаагүй һэм» гэбэ.

Амараад, дахин эбтэй эмхитэйгээр ажаллажа ороо бэлэйбди. Манай сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугдаһан энэ үдэр ажалша бэрхэ хүнэй үльгэр жэшээ бидэ бүгэдэндэ харуулжа, Ленин багшамнай ажаллаа бэлэйл.

ЖИИРЭЙ ХҮН ТУХАЙ АНХАРАЛ

Ленин агуехэшье һаа, угаа илдам налагай зантай, простой хүн байһан юм. Би Владимир Ильичын байрын сахюулда оло дахин байгаа һэм. Тиигээд Ленин хажуугаарамни гараха бүридээ урин дулаанаар мэндэшэлдэг, курсантнарай байдал, гэр бүлымни байдал тухай асуудаг, һонирходог байгаа.

Иимэ нэгэ ушар һанаандамни ороно. 1921 оной майн 1-эй үглөөгүүр Владимир Ильичын байра сахиха пост тушаажа абаа һэм. Энэ үедэ һайндэрэй листовко саарһануудые самолёдууд дээрэһээ Улаан талмай дээгүүр сэсэжэ ороходонь, минии хажууда хэдэн листовконууд ерэжэ бууба. Заримань Ленинэй байрын үүдэн шадар буугаад, бэшэнь—коридороор тарашаһан байгаа. Би тэдэ листовконуудые газарһаа үргэжэ абаа бэлэйб.

Суглуулһан тэдэ листовконуудаа сонхон дээрэ табижархёод, нэгыень уншажа оробоб. Тиигэжэ байтарни Владимир Ильич байраһаа гаража ерээ. Хара хүхэ костюмын зүүн энгэр дээрэ уб улаан бант (уялаа) торгоогдоһон байба. Ленин ехэ хүхюун, солбон гаража ерээд, һайндэрээр дашарамдуулан намайе мэндэшэлээд, бэе лагшан хэр бэ гэжэ һураа һэн. Би Ильичтэ «һайниие» хэлээд, ехэ аягүйрхээ һэм: яахадааб гэбэл, зүүн гартам листовко адхаатай байба, теэд часовой хүн пост дээрэ уншаха эрхэгүй байна ха юм. Ленин минии аягүйрхэһэниие ойлгоод, иигэжэ хэлээ һэн: «Листовконууд танайшье дэргэдэ ерэжэ буугаа байнал». Юун болоһыень элидхэхэдэмни, Ильич шангаар энеэгээд:

—Эдэ листовконууд манайшье байра руу хиидэжэ ороол. Надежда Константиновна бидэ хоёр тэдэниие суглуулаабди. Листовкоёо уншагты, хамаагүй» гэбэ. Тиигэжэ хэлэмсээрээ, эрьеэд Улаан талмай тээшэ ошобо.

Роза Люксембургын нэрэмжэтэ торгоной фабрикада минии эгэшэмни хүдэлжэ байдаг юм һэн. Тэрэл 1921 ондо хулгайшад эгэшымни байрада шургажа оромсоороо хамаг юумыень хамаад абажа ябашахадань, үмдэжэ ябаһан ганса платяараа үлэшөө һэн. Иимэ аюул болоод байхадань нүхэд курсантнуудтаа хөөрэһыемни, хайшан гээдшьеб, тэрэмни Владимир Ильичтэ дуулдашаһан байба. Хэды хоноһон хойно намайе Ленинэй секретарь дуудаба.

Нүхэр Фотиевада ерэхэдэмни, хүлеэхэ гэжэ хэлээд, өөрөө Владимир Ильичтэ оробо. Гаража ерэхэдээ орохыемни уриба. Орон гэхэдэмни Ильич столынгоо саана һуужа һуугаа. Би нэрээ нэрлээб. Ильич столынгоо саанаһаа бодожо ерээд мэндэшэлэмсээрээ, гараараа һуури тээшэ харуулжа һуухые уриба. Минии хөөрэхые тон анхаралтайгаар шагнаһанайнгаа һүүлээр: «Муухай золигууд! Эдэ бэридүүдтэй һулаар тэмсэнэбди. Тэдэниие хайра гамгүйгөөр хэһээхэ хэрэгтэй» гэжэ хэлээд, иигэжэ нэмэбэ: «Һанаагаа бү зобогты, танай эгэшэдэ туһалха гэжэ оролдохобди».

Теэд оройдоо хэдэхэн хоноод байхада эгэшымни байрын хажууда машина ерэжэ тогтоходоо гутал, хубсаһа, ондоо хэрэгтэй юумэ асарһан байба.

...Ленин гээшэмнай тиимэ хүн байһан юм шуу. Жиирэй хүнүүдтэй, олон түмэнтэй тон нягта холбоотой байжа, тэдээнэй байдалые һайса мэдэдэг, хүхюун һайнаар ажаһууһай гэжэ оролдодог байһан юм. Тиимэһээ ажалша хүндэ Ленинэй нэрэһээ ондоо тиимэ үнэтэй, хайратай нэрэ гэжэ үгы юм.

Ф. СОЛОДОВ.

В. ХАЛМАТОВ.

ҺААЛИШАД

(Нэгэ акттай пьесэ)

Хабаадаха нюурнууд:

1. Гүнсэн — 23 наһатай һаалишан.
2. Дарима — 22 наһатай һаалишан.
3. Пылжима — 45 наһатай һаалишан.
4. Санжа — 65 наһатай, фермын харуулшан.
5. Абида — 23 наһатай, тракторист.

Үдэшэ. Гүнсэн Дарима хоёрой байра. Сценын зүүн талада хүшэгэ татаатай: хүшэгын саана басагадай унтадаг таһаг. Сцена дээрэ стол, гурбан табуреткэ. Ара ханадань сонхо, баруун хойто углууда плита, ханадань Ленинэй портрет, зоотехническэ плакадууд. Сонхын хажуудахи тумбочка дээрэ радиодинамик. Стол дээрэ томошог гэрэл табяатай. Дарима гэрэлэй урда байгаад, үһэеэ буржылгаха гэжэ уяһан уялаануудаа тайлаха, нидхэ хасараа будаха зуураа, «Хэжэнгын гол» гэжэ дуу дуулана. Энэ үедэ газааһаа Санжа үбгэн ороно, Дарима дуулахаяа болино.

САНЖА. Һанаа сэдьхэлээ зобохые мэдэхэгүй шубуухай байнаш даа... Жэргэжэл, жэргэжэл байха...

ДАРИМА. Ямар юумэндээ һанаагаа зобохо хүнбиб?

САНЖА. Гүнзэгышэг бодолтой байгаа һаашни, һанаагаа зобохо ушар олдоод лэ байха бэд даа...

ДАРИМА. Санжа ахай, яана гээшэбта?... Би юу хэжэрхёо хүнбиб даа... Байжа байтараа юундэ минии ухаан бодолой гүнзэгы гүйхэндэ хүрэжэ эхилбэбта?

САНЖА. Шалтагаанай биил хада эндэ орожо ерээ бэзэб. Һаянай гайхалаа барагшаб... Нүхэршни сула үнеэдэйнгээ хажууда эрьелдэжэ, тэдэнээ үхибүүд мэтээр бүүбэйлхэһээ наагуур боложо байха. Харин тиихэдэ ши гансал гэрэлэй урда эрьелдэхэеэ мэдэхэш...

ДАРИМА. Теэд яагааб?

САНЖА. Үшөө яахашни дутаа юм?! Даажа абаһан малаа муугаар харанаш, һү багые һаанаш, сугтаа хүдэлдэг нүхэрһөө гээгдэжэ захалааш...

ДАРИМА. Балай хүнһөө дутуу һү һаадаг бэшэб даа... Намһаа доошо һаалишад колхоз соо дүүрэн юм бэзэ...

САНЖА. Бухы колхозой һаалишадаар яахамнайб... Түрүү фермын һаалишад хадаа нэрэеэ мартаха хэрэггүй. Нүхэршни улам саашаа эршэдэжэ ябаха, тиихэдэ ши гэдэргээ таталдажа байхаш...

ДАРИМА. Шадалаараа оролдогшоб даа. Хээтэй Гүнсэн хоёрто гартадаг бэзэб... Бэшэнэй доодо тээ орохоёо мэдэнэгүйб даа.

САНЖА. Шадалаараа оролдоһоншни харагдагшагүйл. Тэрэ сагаагшаншни муудажа эхилээ... Һү үгэлгын талаар тэрэнииешни хүсэхэ үнеэд колхоз соошье байхагүй... Мүнөө хэды шэнээн һү үгэнэ гээшэб? Жиирэй үнеэдһээ үлүү юумэниинь үгыл... Юун дээрэһээ иимэ юумэн болооб? Харууһалга, эдеэлүүлгэ дээрэһээ болоо.

ДАРИМА. Үгэхэ юумыень үгэгшэлби... Бэшэ яаха хүнбиб... Үбшэн гэхэдэ, үбшэн бэшэ гээд ветеринар хэлээ.

САНЖА. Һанаагаа зобохо хэрэгтэй, ухаан бодолоо гүйлгэжэ, арга хургынь бэдэрхэ хэрэгтэй...

ДАРИМА. Теэд би...

САНЖА. Ши бэеэ заһаха, гоёохоһоо бэшэ юумэн тухай юушье бодоногүйш... Толгой соошни хии һалхин.

ДАРИМА. Хүниие элдэбээр бү хэлэгтыл даа, хүнһөө дутуу хүдэлдэг бэшэб...

САНЖА. Урдань бараг хүдэлдэг байгааш, харин энэ намарай һэбхиржэ эхилээ хаямши...

ДАРИМА. Зай, хүрөө! Хашартай болошобо. Ходо хүнэй хойноһоо орожо ябагшабта. Юу хэхэ яахаяа өөрөө мэдэжэ ябаа хүн бэзэб.

САНЖА. Үшөө хүсэд хүн болоогүйгөө мэдээрэй. Үбгэ эсэгэшни хадаа һургаал хэлээ хүн бэзэб... Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо гэгшэ. Багаһаашни хойшо эрхэлүүлһэнэймни үрэ энэл гаража байна хаям даа. (Гаража ошоно).

ДАРИМА. (Хойноһоонь). Хэн таниие эрхэлүүлэгты гээ юм! (Өөртөө) Хүнэй гэмэрхэдэ миил саанаһаа дурамнигүйгшэ. (Дуу дуулана, газааһаа Гүнсэн ороно).

ГҮНСЭН. Хашалгүйхэн лэ нүхэр байнаш даа. Һанаа амархан дуу дуулажа байхаш, харин тиихэдэ сагаагшанщни эдихэ юумэ эрижэ үүгэнэжэл байха...

ДАРИМА. Юун садаха ханахагүй мал гээшэб! Яараад багадуулжархёо гээшэ гүб даа. Гаража нэмэхэ болоол даа...

ГҮНСЭН. Ши тэрэнээ дутуу эдеэлүүлжэ, үлэн болгожорхёолши даа... Би нэмэжэ үгөөд ерээб.

ДАРИМА. Һайнши даа, Гүнсэн! Ярал дээрэһээ иимэ юумэн болоно ха юм, хайрлыш даа намайгаа... Зай гү, Гүнсэн? (Гүнсэниие тэбэринэ).

ГҮНСЭН. (Энеэбхилэн). Зай, зай.

ДАРИМА. Эрхим хани нүхэрни байнаш даа!

ГҮНСЭН. Дан ехээр бү һайрхуулыш даа намайгаа.

ДАРИМА. Юун гэнэ гээшэбши даа? Хүнэй үнэн зүрхэнһөө хэлэжэ байхада (Вальсын аялга аман соогоо гүбэнөөд, Гүнсэниие бариад нэгэ хэды эрьелдэнэ).

ГҮНСЭН. Байгыш даа, Дарима. Миниишни хүхижэ байха сүлөөмнишьегүй, дурамнишьегүй...

ДАРИМА. Юундэб даа, Гүнсэн?

ГҮНСЭН. Хүхижэ байхаар саг бэшэ байнал даа...

ДАРИМА. Үгы юун болоо юм даа?! Хэлыш түргэн.

ГҮНСЭН. (Һанаа алдан). Нэгэл юумэнэй дутуу байхада һуухашье, байхашье газараа оложо ядагшаб... Зосоомни муу болошодог...

ДАРИМА. Яагаа гээшэбши, Гүнсэн, үбдэхэеэ һанаагүй аабзаш?.. Шарайшни нэгэ тиимэ ондоошог болоод байна... Энэ бэеэрээ докторто ошол даа, үнеэдыешни би һаагуужам.

ГҮНСЭН. (Энеэбхилэн). Юун үбшэн хүрөөд орхихо һэм даа... Ай даа, Дарима, эндүүрдэг лэ байнаш даа. Хүнэй һанаандаа хаташоод ябахада, үбшэн хүрөө гэжэ байхаш.

ДАРИМА. Теэд юун болоо юм? Хэлыш нюуса бэшэ һаань.

ГҮНСЭН. Ши ойлгоногүй гээшэ гүш? Ажалнай муу ябана ха юм, һү багаар һаанабди...

ДАРИМА. Ши нээрээ халуунтэй хаш... Юу хэлэнэ гээшэбши инхэдээ? Аймаг соохи түрүү фермэнүүдэй нэгэн бэшэ аалди? Һаалиингаа процент доошонь оруулаагүй хаямбибди.

ГҮНСЭН. Теэд дээшэншье гаргаагүй ха юмбибди. Харин ондоо колхозой фермэнүүд манаар жэшээтэй бэшэ: нэгэ газартаа тогтонгүй, урагшаал дабхина ха юм...

ДАРИМА. Ши яажа мэдээ хүмши?

ГҮНСЭН. Газетэ уншаха хэрэгтэй. Ши һаянай газетэ руу шагаахаяашье болёо бэшэ гүш?

ДАРИМА. Түрүү нэрэтэй болоо хадаа хүрөө юм бэшэ гү? Газетэ уншахадаш үнеэд үлүү һү үгэхэгүйл... Дуһалшье үлөөнгүйгөөр шобторно бэшэ гүбди?

ГҮНСЭН. Тиигээд ши һанаагаа амаршоо гүш? Хэхэ юумыень дууһан хээбди, тухандаа тулаабди гэжэ бодоно гүш?

ДАРИМА. Үгы, теэд мүнөө декабрь һарада хайшан гэжэ ехэ һү абахаяа һанаа хүмши? Мүнөөмнай үбэл...

ГҮНСЭН. Үбэл, үбэл! Үнеэдүүдтээ һаналаа ехээр табиха хэрэгтэй. Хоол уһалалгыень зохидоор тааруулжа шадаагүйбди, байрыень хүсэд дулаан сэбэр болгоогүйбди. Энээн тухайда бултадаа һайнаар бодожо үзөөгүйбди? Үгы! Тиихэдэ ши, сугтаа байдаг нүхэрни, оройдоошье энээн тухайда бодоогүйш. Минии зүбшэхэ гээд нэгэ юумэ хэлэхэдэмни, «хаялдаа саашань» гээд, энеэсэгээгээд, дуулаад ябашадагши... Һанааншни ондоо тээ болошоол даа, Дарима.

ДАРИМА. Юугээ хэлэнэш, Гүнсэн? Тиигэжэ байжа намайе бү дайрыш даа...

ГҮНСЭН. Энэ намарһаа эхилээд, бухы сагаа энэ гэрэлэй урда дууһааш. Номоошье уншахаяа болёош... Баһа хэнэй тархи эрьюулхэ гэжэ итэрээ оролдоно гээшэбши?

ДАРИМА. «Баһа» гээшэшни юун гээшэб? Хэнэй тархи эрьюулээ хүнбиб?

ГҮНСЭН. Цыренэй тархи эрьюулээд. һүүлээрнь наадалһанаа мартаа гүш? Ши энэ янзаараа хүндэ үнэн зүрхэнһөө дурлажа шадахагүйш.

ДАРИМА. Яхадаа?

ГҮНСЭН. Ши гансал өөртөө дуратайш... Эндэхи хүбүүдые тоодоггүй, наадалхал гэжэ оролдодогши... Энэшни ехэ муу гээшэл даа!

ДАРИМА. (Энеэнэ). Ши тиихэдээ эндэхи хүбүүдэй адвокат болохошни бы? Зай, зай. Мүнөө хэниие үмөөрхэшни гээшэб?

ГҮНСЭН. Ши энэ заншалаа орхи. Намтай эбээ таһархаяа һанаагүй һаа, хүнэй дура сэдьхэлээр наада хэхэеэ боли...

ДАРИМА. (Энеэжэ). А-аа, одоошье ойлгобоб! Шимни өөрөө дурлашоолтайш... жүтөөрхэжэ байна гүш?

ГҮНСЭН. Юу... юун гэнэ гээшэбши?! Эшэхээ яанаш. Яажа хэлэншни эрьелдэнэ гээшэб.

ДАРИМА. Зай, бү сухалдыш даа. Абидада дуратай һаа, хэлээд орхииш, тэрэшни намда хэрэгтэй бэшэл...

ГҮНСЭН. Абягүй боло!.. Би... би шамайе иимэ юм гэжэ һанаагүйб...

ДАРИМА. Гүнсэн, хүнэй наадахада... (Гүнсэн бархираад газаашаа гүйжэ гарана, энэ үедэ Пылжима орожо ерээд, нэгэ Гүнсэнэй хойноһоо хаража,. нэгэ Даримые харан зогсошоно. Дарима аман соогоо дуунай аялга гүбэнэн стол дээрэхи юумэеэ хуряана).

ПЫЛЖИМА. (Гайхан). Гайха, тагна! Юун жэгтэй юумэ эндэмнай болоно гээшэб?

ДАРИМА (дуугаа таһалан). Юунэй гайхал болоо гээшэб, хээтэй?

ПЫЛЖИМА. (Хоротойгоор). «Юунэй гайхал болоо гээшэб?» Гайхангүй яаха хүнбиб! Нэгэнтнай бархираад газаашаа гүйжэ гарашаха, нүгөөдэтнай эндээ һанаа амархан дуулажа байха... Юун болооб эндэтнай?

ДАРИМА. Юун болоод орхихонь һэм даа...

ПЫЛЖИМА. Яагаад юуншье болоогүй гэжэ?! Юундэ тэрэ нүхэршни бархирха болоо юм? Тэрэ шамда хабаатай бэшэ гү? Хэлэл даа намдаа.

ДАРИМА. Юундэ бархирһыень... би яажа мэдэхэ хүнбиб...

ПЫЛЖИМА. Мэдээгээ бү алда! Ямар юумэеэ хубаажа ядаа, буляасалдаа зомта? Хэлэ сэхыень!

ДАРИМА. Хээтэй, юугээ хэлэнэ гээшэбта, юу буляасалдаха гээшэбибди? Үлүү үгэ бү хэлэгтыл даа..

ПЫЛЖИМА. Ши намайе бү һурга! Тархиемни төөрюулхэ һанаатай гүш? Хэлэ гэнэм!

ДАРИМА. Би таниие һургахаяа һанаагүйлби...

ПЫЛЖИМА. Үшөө һургахашни дутаа һэн бы!

ДАРИМА. (Бархирхаяа һанан). Үгы, би яагаа хүнбиб даа... Юундэ намайе хараах болоо юмта?

ПЫЛЖИМА. Шамайе хараана бэшэб, харин шамһаа һуража байнаб. Юундэ нүхэршни бархирха болоо юм гэжэ һурана ха юмбиб.

ДАРИМА (һугшаран). Теэд юун гэжэ танда хэлэхэбиб... Оройдоошье танда хэрэгтэй юумэ бэшэл...

ПЫЛЖИМА. А-аа, үшөө иигэжэ хэлэхэбшии. Үсэд зангаа гаргахамни гээ гүш?! Эсэгыншни дүү хадаа шинии хэрэгтэ оролсохо эрхэтэйл байхаб. Үтэр хэлэ!

ДАРИМА (бархираад). Хүниие бү бадашагтыл даа саашаа! (Газаашаа гүйн гарана, гэртэ орожо ябаһан Абидые унашатарынь мүргэн алдана).

АБИДА. Һүй, дайража бү алыт! (Пылжима сүхэрһэн янзатай, табуреткэ дээрэ һуушана, Абида урдаһаань хараад, үгэ дуугүй зогсошоно).

ПЫЛЖИМА. Юу намайе гэтээд зогсообши, урдамни хүн бэшэ, айбала байна гэжэ һанаа гүш?

АБИДА. Мэндэ, хээтэй...

ПЫЛЖИМА. Мэндэ, мэндэ...

АБИДА. (Гэр соогуур тойруулан харана). Үгы... энэ... хаана гээшэб?

ПЫЛЖИМА. Өөрөө хабһаа хуха мүргүүлэн алдаба бэшэ гүш... Юуень һураа хүмши...

АБИДА. Үгы, теэд...

ПЫЛЖИМА. Юу үгы теэд гэжэ?..

АБИДА. Үгы теэд тэрэ...

ПЫЛЖИМА. А-аа, нүгөөдэнь хаанаб гэхэеэ һанаа гүш даа?

АБИДА. Хари...

ПЫЛЖИМА. Теэд би яажа мэдэхэбиб... Һаяхан баһа мэдээгээ алдаһан юумэ гүйжэ гараа һэл даа.. Юунэйшье боложо байһые бү мэдэе. Һуугыш наашаа.

АБИДА. (Үг-маг гэн). Һайн бэлэйт.

ПЫЛЖИМА. Һуу, һуу. (Абида һууна). Юрэдөөл, гайхалтай юумэ эндэмнай боложо байнал даа...

АБИДА. Юун болоо гээшэб, хээтэй? Бишье ойлгожо ядаад һууналби.

ПЫЛЖИМА. Шүдхэр мэдэбэ эдэнииешни! (Гэнтэ нэгэ юумэ һанан). Байзал даа, байзал даа. Үгы, энэ шимни юундэ һаянай энээрүү ябадалтай болобо гээшэбши? Ямар тиимэ хэрэг шамда байба гээшэб? Энэ ябадалнай миин бэшэ, нэгэ ушартай байба ха...

АБИДА. Би таниие ойлгоногүйлби, хээтэй. Ямар ушар эндэ байха һэм... Миин нүхэрэй талаар ябаа хүн бэзэб....

ПЫЛЖИМА. Нүхэрэй талаар ябаа юм гүш, али ондоо зорилготой ябаа хүн гүш, хэн мэдэбэ... харин энэ хоёр басагадни шамһаал боложо халбагаа хахарба бэшэ аал даа.

АБИДА. Халбагаа хахараа гэнэ гүт?

ПЫЛЖИМА. Тиимэ, эбээ таһараа, хэрэлдээ!

АБИДА. Үгы, теэд би эндэ ямар хамаатай хүн гээшэбиб? Юушье ойлгоногүйлби...

ПЫЛЖИМА. Ойлгожо ядаха юумэн үгы. Шинииил энээрүү ябадаг болоһонһоо хойшо иимэ юумэн боложо эхилбэ. Басагадаймнай тархи эрьюулжэрхёод, мэдээшэгүй болоод һууха яаһан харатайбши!

АБИДА. Яагаа гээшэбта, Пылжима хээтэй. Би хэнэйшье тархи эрьюулээгүйлби... Хажуугаар нам дээрэ зэмэ тохоходоо яанабта?

ПЫЛЖИМА. (енгүүтэйгээр). Ши иихэдээ эрэ юм гүш, али эмэ гү? Юумэ ойлгодог хүн гүш, али ойлгоошогүй болоно гүш?

АБИДА. Юун гэхэ хүнбиб даа?

ПЫЛЖИМА. Ай-даа, ёһотойл тоймог тугал байнаш даа! Ойлгожо ядаха юумэн эндэшни үгы хаям. Залуу, сэбэр хүбүүнэй гэр руунь ябадалтай болоод байхада, басагадай досоо юун болоо гэжэ һананаш?

АБИДА. Би яажа мэдэхэбиб?

ПЫЛЖИМА. Һээ... юрэдөө! Мэдэжэ ядаха юумэ үгыл. МТС-эй эрхим тракористые харахадаа басагадай зүрхэн сохидолоо түргэдүүлжэ, толгой соонь ямар нэгэн һанал түрөө юм бэзэ... Тиихэдэ хоёр хадаа хэндэншье ерэһыешни мэдэнэгүй хаям. Ши энэ янзаараа хадаа, юу ойлгуулжа шадаха һэмши даа. Тиимэ бэшэ гү?

АБИДА. Нээрээшье тиимэ гээшэ гү даа...

ПЫЛЖИМА. Тиимэ байнгүй яахаб. Зай, хэлээд орхи: хэндэнь дуратай хүмши?

АБИДА. Үгы, би өөрөө....

ПЫЛЖИМА. Өөрөө юушье шадахагүйш. Басагадаа түргэн эбтэнь оруулхамни ехэ, би шамда туһалуужаб. Зай, хэлээд орхил даа.

АБИДА. Яагаа аягүй юумэ гээшэб даа....

ПЫЛЖИМА. Басагадуудыемни хэрэлдүүлжэ байхадашни аятай гү?

АБИДА. Тэрэтнай намһаа болоогүйл даа.

ПЫЛЖИМА. Шамһаа болоо, гансал шамһаа болоо. Би өөрынгөө басагадые һайн мэдэхэб. Зай, хэндэнь дуратайбши?

АБИДА. Теэд хэлэхэл болоо гээшэ аабзаб...

ПЫЛЖИМА. Зай!

АБИДА. Би... Би Гүнсэндэ дуратайб... теэд... мүнөө болотор сэхэ хэлэхээ халажа ядаад ябаа хүм. Минии хөөрэлдэхэ гэхэдэ, ехэл хирүүгээр, дурагүй... Хөөрэлдөө оролсоно доошоо хараад һуудаг... Ехэнхидээ Дариматай хөөрэлдөөд бусадаг байгааб...

ПЫЛЖИМА. Э-э даа, ямар жэгтэй хүн гээшэбши? Эшээ, хирүүдээ хадаа, тэрэшни шамда дуратай гээшэл.

АБИДА. Лаб тиимэ гэжэ гү?

ПЫЛЖИМА. Лаб, лаб. Бишни мэдээ хүн бэзэб. Юрэдөөл һанаамни амаршаба даа. Мүнөө иигээд мүртэтнай оруулхал байхаб.

АБИДА. Һайн даа. Пылжима хээтэй! Танайнгаа зүбшөөл, туһаламжые хэзээдэшье мартахагүйб.

ПЫЛЖИМА. Байза, бишни тэдэ хоёроо бэдэрээд ерэһүүб, ши эндээ һуужа байгаарай...

АБИДА. Һүй, Пылжима хээтэй, гол таһа мартан алдабалби. Танда дуулгаха гэжэ зорюута ерээ хамнайб. Каганович колхозой МТФ-гэйхид таниие мүрысөөндэ уриха һанаатай байна....

ПЫЛЖИМА. Татай! Һаяар ерэхэнь гү? Тэдэшни маанадаа булихабди гэжэ найдахадаа мүрысөөндэ урихаяа һанаһан байха. Харин бидэнэршни һүүлэй үедэ муудахаяа һанаад байнабди. Байза, басагадаа, баабайгаа асаржа зүбшэхэ болоо гээбди.

АБИДА. Дан булягдаад орхихогүй байхат. Тиигэбэшье, ойлгожо байхаар гээшэл ха. Кагановичын малшад зоотехническэ һуралсалаа ехэ һайнаар ябуулжа байна. Тиихэдэ мүнөө үнеэн бүриһөө дунда зэргээр литр һү үлүү һаадаг болоо.

ПЫЛЖИМА. Гайтайл, гайтайл! Хэлэжэ үгыш, юрэдөө нэгэ үнеэнһөө сүүдхэдээ хэды литр һү һаана гээшэб?

АБИДА. Арба литр хахадые...

ПЫЛЖИМА. Маанадһаа хахад литрээр үлүү һаагаад байнал. Үгы, яаха болоо гээшэб иихэдээ? Ай халаг, һанаагаа амарһанаймнай үри энэл гаража байна хаям.

АБИДА. Булта хэлсэжэ, зүбшэжэ үзэхэ болоо гүбта даа... Зоотехнигтнай туһална ааб даа.

ПЫЛЖИМА. Гүнсэмнай зүб лэ хэлэдэг байгаа хаям даа... Тиихэдэ бидэнэр бултадаа хэлэһэн юумыень урагша абадаггүй, «түрүү фермэ болоһон аад, юуень иитэрээ элдэбээ гараа хүмши» гэдэг байгаабди.

АБИДА. Ехээр һанаагаа бү зоботы. Нэгэ аргыень оложо һаалияа дээшэлүүлнэ бээзэт.

ПЫЛЖИМА. Хари арга хургаа бэдэрхэ зон бэшэ гүбди даа.

АБИДА. Пылжима хээтэй, нам тухай Гүнсэндэ бү хэлээрэйгты даа. Аягүй... мүнөө дээрээ намайе һанахааршье бэшэ, сүлөөгүй ябана ёһотой.

ПЫЛЖИМА. Зай, зай. Ерэжэл, ябажал байгаарай, хэрэгыешни бүтээхэл байхабди. Байза, бишни басагадаа бэдэрхэмни. Ши һуужа байгаарай. Тэрэ ном хаража һуу.

(Пылжима гарана. Абида тумбочка дээрэһээ ном эбаад ирана.

АБИДА. (Һанаа алдан). Зориггүйл хүн гээшэ хаб даа. Үгы даа. Гүнсэнэй гансаараа орожо ерээ һаань, хуу сэхыень хэлэжэрхихэб.... Инаг дуран тухайгаа хүнөөр хэлүүлхэмни юун гээшэб.... Юуншье һаа, эрэ хүн бэшэ гүб? (Шагнаархан). Хүнүүд ерэбэ. (номоо абаад ирана). (Газааһаа Гүнсэн Дарима хоёр ерэнэд. Дарима Абидые хараһаар газаашаа гүйжэ гараад, үүдэеэ шэбхэдэжэрхинэ. Гүнсэн үүдээ нэгэ татаад үлдэшэнэ. Абида һууриһаань бодожо. Гүнсэн тээшэ нэгэ даб гэнэ. Нэгэ хэды соо хоюулан урда урдаһаа харалсаад абяагүй байнад).

АБИДА. Мэндэ...

ГҮНСЭН. Мэндэ...

АБИДА. ...Һонин юун гээшэб?...

ГҮНСЭН. ...Һонин юумэ үгыл даа... һуугыш...

АБИДА (һууна). Тугаарай Пылжима хээтэй бидэ хоёр хөөрэлдэжэ һуугаа һэмди... Теэд тэрэмнишье гаража ябашаба... Эзэгүй байтар ороо гэжэ бү һанаарайгты...

ГҮНСЭН. Үгы, үгы, хамаагүй... Таняа үзөөгүй хүн бэшэ хаямши даа... Ямар һонинтойбши?

АБИДА. Һонин юумэ үгыл даа... (Шиидэжэ). Гүнсэн... Гүнсэн... Минии сула ерэжэ байхада гайхадагшье, хашардагшье болоо бэзэш даа?...

ГҮНСЭН. Үгы, юундэ гайхахабибди... хашараагаадшье орхихоор юумэ хээгүйлши...

АБИДА. ...Гүнсэн... би шамда.. үнинэй нэгэ юумэ хэлэхэ гэһэн аад...

ГҮНСЭН. Байз... бү хэлэ! Хожом...

АБИДА. Гүнсэн. би мүнөө хэлэжэрхихэм, харюуень хожом үгөөрэй... Би шамда үнинэй хэлэхэ гэһэн аад, зүрхэлжэ ядаад ябадаг байгааб... Би шамайе эрхим хани нүхэр гэжэ тоолоном... Хэрбээ минии үеын нүхэр болохоёо арсахагүй һаашни...

ГҮНСЭН. Абида, тэрээн тухай хожом хэлсүүжэбди... Би... бишье шамайе эрхим һайн хүн гэжэ һанадагби...

АБИДА. Нээрээ тиигэжэ һанана гүш?! Гүнсэн, ямаршье жаргалтайбиб даа! (Гүнсэндэ дүтэлнэ).

Газааһаа Пылжима Санжа Дарима гурбан ороно).

ПЫЛЖИМА. Гүнсэн хаана гээшэб? Ерээгүй аал?

ДАРИМА. (Энеэбхилэн). Гэртэ ороһон юумэл даа. Сайн, Абида Гүнсэнииемнай хаана хэжэрхёобши?

САНЖА. Зай, шог наада гаргажа байха саг бэшэ.

ДАРИМА. (Хүшэгын саагуур шагаажа). Гүнсэн, гарыш даа наашаа.

ПЫЛЖИМА. Түргэн гарыш. Һүрхэй һонинтой болоод байналди.

САНЖА. Юрэдөөл хэлсэжэ, зүбшэжэ үзэхэ хэрэгтэй болоод байна.

ГҮНСЭН. (улайшаһан нюуртай, нюдэдынь ондоохоноор ялаганаһан юумэ гаража ерэнэ. Хүнэй урдаһаа сэхэ харанагүй). Юун болооб, Санжа ахай?

САНЖА Юрэдөөл, шангашаг юумэн болохоёо һанаад байна. Хэрбээ...

ПЫЛЖИМА. Юуень унжагайруулаа хүмта даа. Каганович колхозой түрүү фермэ маанадые мүрысөөндэ урихаяа байна гээд хэлээд орхиит.

ДАРИМА. Манние мүрысөөндэ урихань гэжэ гү?

САНЖА. Бэшэ хэниие уриха һэм.

ГҮНСЭН. Һайн хэрэг гээшэ даа.

ДАРИМА. Тэдэнээршни мүрысэхэнь бэрхэтэй бэшэ даа...

САНЖА. Юу бэрхэтэй бэшэ гэжэ? Тэлэнэршни сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө хахад литр һү манһаа үлүү һаана хаям.

ДАРИМА. Үгы, теэд тэдэнэршни манай доодо тээ ябаа хамнай. Али хабадаа урдамнай ороо гээшэб?

ПЫЛЖИМА. Али хабадаа, али хабадаа! Хүнүүд маанад шэнги һанаагаа амаршоод, хашалгүйхэн һуунагүй хаям. Халаг даа! Гүнсэмнай һаалияа дээшэлүүлэе гэжэ хэды дахин хэлэгшэ һэм даа.

САНЖА. Тиихэдэ манай Дарима: «Хүнэйл доодо тээ орохогүйл байхабди, түрүү фермэ гээшэбди» — гэжэ байгаад, залхуугаа үмөөрэгшэ һэн гүб даа! Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо гэжэ маанадһаа удхатай. Мүнөө иигээд яажа алдуугаа заһаха зон гээшэбибди?

ПЫЛЖИМА. Заһана бээзбди. Таа баабай, ехээр бү айгты. Фермынгээ, колхозойнгоо нэрые гутаахагүйл байхабди. Харин булта нэгэн һаналаар хүдэлдэг болохо хэрэгтэй. Ши, Дарима, хазагай ябадалаа хаяжа, ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг бололши.

ГҮНСЭН. Хээтэй ехэ зүб хэлэнэт. Теэд Дарима гансаараа зэмэтэй бэшэл. Бидэнэр булта зэмэтэйбди.

ДАРИМА. Үгы, үгы. Би һайн ойлгожо байнам. Би хамагһаа үлүү зэмэтэйб. Шинии хэлэһэн юумые зүбшөөдэггүй байгааб. Ши тугаар зүб хэлээ һэнши. Мүнөө һаадагһаа үлүү һү һаажа шадахагүйбди гэжэ һанадаг байгааб.

АБИДА. Алдуугаа ойлгоо халаа ёһотой комсомолка байнаш даа, Дарима! Һанаагаа ехээр бү зобо, алдуугаа заһажа шадахал байхаш.

ГҮНСЭН. Дамдин Будаевичта хэлэжэ, үглөөдэртөө һаалишадайнгаа суглаа татуулая. Тэндэ бүгэдөөрөө зүбшэжэ, юу хэхэеэ шиидэнэ бээзбди.

САНЖА. Зүб, басагамни. Теэд юун гэжэ һананаш, яагаа һаа һаалияа дээшэнь үргэхэ гээшэбибди?

ГҮНСЭН. Малаа һайнаар хараха, эдсэлүүлхэ, уһалха, саг соонь һааха хэрэгтэй. Хайшан гэхэеэ суглаан дээрэ үргэнөөр хэлсэнэ бээзбди...

ПЫЛЖИМА. Зүб хэлэнэш, Гүнсэн. Бидэнэршни үнеэдээ саг соонь һаадаггүй зантайбди. Эдеэлүүлгэ, уһалуулгамнайшье гуримгүйшэг.

САНЖА. Теэд юун гэжэ һанана гээшэбта? Тэдэнээр мүрысэжэ шадаха зон гүбди, али үгы гү? Шадалнай хүрэхэ юм гү?

ГҮНСЭН. Бүгэдэ нэгэ зорилготой болоо һаа, тэдэниие хүсөөд урданшье орожо шадахабди даа. Мүрысөөнһөө айһанай хэрэггүй.

ПЫЛЖИМА. Тиимэ, тиимэ, хойнонь ороод үгэхэгүйл байхабди.

САНЖА. Тиигээл һаа мүрысөөндэ һайнаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй, болоол даа. Түргэн лэ һаалишадайнгаа суглаа татаха хэрэгтэй.

ДАРИМА. Гүнсэн, би энээнһээ хойшо шинии үгэһөө гарахагүйб, харахаш даа.

ГҮНСЭН. Ши өөрөөшье ухаатай хүн ха юмши.

САНЖА Зүб. Өөрынгөө ухаагаар ябаха хэрэгтэй. Толгой дээрэхи юумэн тухайгаа һаналаа ехээр табингүй, толгой соохиёол эршэтэйхэнээр хүдэлгэхэ хэрэгтэй.

ДАРИМА. Ахай, танай зүбшөөлнүүдые анхаралтайгаар шагнадаг болохоб. Хайрлыт даа. (Гүйжэ ошоод тэбэринэ, таалана).

САНЖА. Зай, зай. Яаһан мэхэтэйбши, намайгаа хайлуулаад орхихо һанаатайл (энеэнэ). Этигэнэм шамдаа, басагамни, нэрымнай бузарлуулхагүйл байхаш.

ПЫЛЖИМА. Зай, нүхэд, ажал тухайгаа хэлсэбэ гээшэбди. Иигээд дүүрэг. Харин басагадни эбтээ оробо гээшэ гүт?

САНЖА. Эбээ таһарһан юумэ гү?

ДАРИМА. Үгы ааб даа... (гүйжэ ошоод Гүнсэниие тэбэринэ).

ГҮНСЭН. (Абида тээшэ илдамханаар харан). Үгы, үгы. Бидэ эбээ таһараагүйбди... миин... нэгэ заахан арсалдаһан байгаабди.

ПЫЛЖИМА. (Гүнсэн, Абида, Дарима гурбаниие шэртэн хараад) А-а... Би үлүү юумэ хэлэжэрхибэ хаб даа...

ДАРИМА. (мэхэтэйхэнээр). Хари тиигэбэл хаш, хээтэй... (Гүйжэ ошоод тэбэринэ).

ГҮНСЭН. (Нүгөө талаһаань Пылжимаае тэбэринэ). Энээнһээ хойшо арсалдахаяа болёобди. Зүб бээзэ, Дарима?

ДАРИМА. Зүб, зүб....

САНЖА. Юушье ойлгоногүйлби...

ПЫЛЖИМА. Эндэ ойлгожо ядаха юумэн үгы. Басагадни бага арсалдаһан аад, эбтээ оробо хаям. Абидашье манда мүрысөөн тухай дуулгажа, унтажа байһыемнай һэрюулбэ.

АБИДА Таашье намда зүбшөөл үгэжэ ехээр туһалбат.

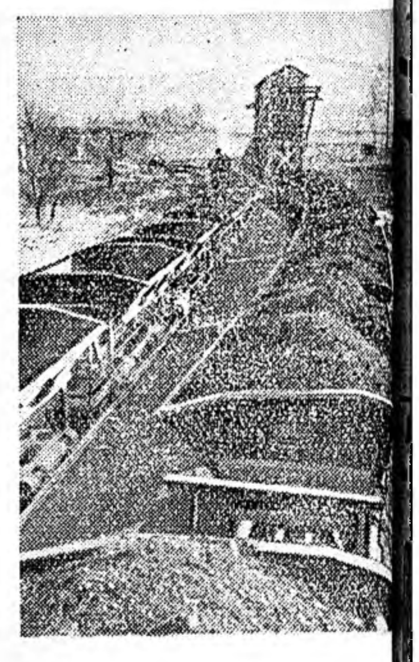
ПЫЛЖИМА. (Гүнсэн тээшэ миһэд гээд). Хари харажал байнам. Һайн юумэ гээшэ ааб даа.

САНЖА. Энэмнай иимэ удхатай юумэ бы? Зай, зай. Тиигээл һаа, шэнэ жэлээр шэнэ айлые юрөөхэ зон хаямбибди.

Театрын харалгын зал соо. Ягаашье һонин юм!

А. Мантаевай фото-этюд.

Венгриин Арадай Республикада ехэ нүүрһэн абтадаг боложо байна. Средне-задунайскэ трест ажал хү мэрдөө ехэ амжалта туйлаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Средне-задунайскэ трестын Пуставам гэжэ нүүрһ уурхайда нүүрһэ тээһэн вагонетка харагдана.

ТАСС-эй фотохрони

Эйзенхауэр пресс-конференци хэбэ

ВАШИНГТОН, апрелиин (ТАСС). США-гэй президент Эй хауэр апрелиин 10-да Сагаан шан соо пресс-конференци үнг бэ.

Баруун оронууд Хитадай Ар Республикатай саашадаа худа наймаа хэдэг болохо гээшэ гү корреспондентнүүд Эйзенхау асуугаа. Хитадтай худалдаа хэх гэһэн политикаа США саашадаа шье үргэлжэлүүлхэ юм гэжэ хэлэбэ. Гэхэтэй хамта «сэрэгэй шэ эд бараануудые» Хитадта ехээр худалдаг болохо арга ломжо Японоо олгогдохо гэжэ зидент ойлгуулаа.

Мүн Суэцкэ канал тухай дент хэдэн үгэ хэлээ. Холб Штадууд Египедтэй сэхэ хэлсэ жэ, энэ асуудалаар алишье та туһатай үрэ дүн туйлаха бэзэ президент хэлэбэ. Энээнтэй рамдуулан Ассошиэйтэд Пресс ствын мэдээсэлэнэй ёһоор, Су канал тухай асуудалые ОО Аюулгүйн Соведэй үзэмжэдэ табиха гэһэн Англи Франци эрилтэ президентын нигэжэ мэ һэнэй һүүлээр дүүргэгдэхэгүйнь шэ.

Саашадаа юуншье боложо б хо, тиимэһээ суэцкэ асуудал т минии һанамжа хубилхадаа бо гэһэн Эйзенхауэрэй мэдүүлгые б педые далдаар заһаһан ябадал жэ харагдана.

Иорданиин правительство тушаалһаа гараба

ПАРИЖ, апрелиин 10. (ТАС Франс Пресс агентствын коррес дентын Амманһаа мэдээсэлэ ёһоор, Иорданиин премьер-мини Набулси апрелиин 10-да правит ствотаа тушаалһаа буухамни мэдүүлгэ король Хусейндэ б Набулсиин энэ гүйлтыень кор дүүргэв.

Иорданидахи байдалые США шахардуу шанга болгоно

ДАМАСК, апрелиин 11. (ТАС Гүрэнэй аппарадые элдэб хар этэгээдүүдһээ сүлөөлхэ гэһэн вительствын эрилтые король Ху нэй һайшаагаагүй дээрэһээнь, булсиин правительство тушаа гараха баатай болоо гэжэ Ам һаа мэдээсэгдэнэ.

США-гэй хархис этэгээдүүд дание Египет түрүүтэй сү араб оронуудай нэгэдэлһээ таһ гэжэ оролдожо, элдэб нюуса я га хэһэнһээнь боложо, Набу правительство тушаалһаа гара жэ Сириин политическэ ажал лагшад хөөрэлдэнэ.

ЛОНДОН, апрелиин 11. (ТАС Рейтер агентствын корреспонде Амманһаа мэдээсэлэнэй ёһоор, сейн Фахри Эль-Халиди гэ шэнэ правительство байгуулха һэн даалгабари Иорданиин ко үгөө. Энээнһээ урда тээ Эль-Ха министрнүүдэй хэдэн тушаа дые эзэлжэ байһан юм.

БЕЙРУТ, апрелиин 11. (ТАС Үсэгэлдэр тушаалһаа гараһан булсиин правительствые арад дэмжэхэ, Амманда ехэ демо ни хэжэ байна гэжэ мэдээсэ

Алжиртахи байдал

ПАРИЖ, апрелиин 11. (ТАС Франс Пресс агентствын мэдэ нэй ёһоор, Алжирай буһалгаа үсэгэлдэр Сайд городой байгаад буудаа. Франциин дат алуулаа. Буһалгаашад сэ хоёр автомашина, буу зэбсэ ляажа абаа.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНО

Адрес редакции: г. Улан Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00398. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 21